

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller

Mr RENE VICTOR

Justitiestraat, 21, Antwerpen.

Opgaaft betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Mechelsche Steenweg, 201, Antwerpen.

Naar aanleiding van « Beschouwingen over den Raad van State »

Met veel belangstelling heb ik kennis genomen van de geleerde beschouwingen welke Prof. Adv. René Victor, naar aanleiding van mijn artikel over den Raad van State, in het « Rechtskundig Weekblad » aan dit onderwerp wijdt.

Prof. René Victor heeft zijn pleidooi met even veel brio voorgedragen als de geachte verslaggever van den Senaat dit had gedaan en dit is niet weinig gezegd.

Dat Prof. René Victor een schitterend en begaafd advocaat is, moest niet meer bewezen worden, maar hij heeft « les défauts de ses qualités » en hij tracht al te dikwijls, bij middel van spitsvondigheden en behendigheden, ernstige argumenten uit den weg te ruimen.

Bovendien beoogt de schrijver een al te gemakkelijk succes te bereiken door zijn tegenstrever het verwijt toe te sturen dat hij verouderde stellingen blijft verdedigen en gebonden is aan « het fetichisme van de letter der Grondwet », terwijl hij toch zelf moet bekennen dat de grootste juristen op het stuk totaal van meening verschillen en dat een zoo hoogstaand geleerde als de heer Wodon zijn heel leven lang tot einde 1938 toe dezelfde meening heeft voorgestaan.

Er ligt in deze opvatting van Mr René Victor wel wat van de « beroepsmisvorming » van den Advocaat die de artikelen van de wet kan doen

zeggen wat hij wenscht dat zij bevatten. Zeker is de Grondwet lenig genoeg om zich aan de nieuwe omstandigheden aan te passen, maar deze wijze woorden van onzen Vorst beteekenen geenszins dat men de Grondwet kan doen zeggen wat men wil, dat « le sens en peut varier chaque jour avec l'ambiance nouvelle qui l'environne ».

De beginselen in de Grondwet ingeschreven zijn breed genoeg om aangepast te worden aan de tijdsomstandigheden zolang men deze principes zelf niet prijsgeeft zooals gebeurd is in het ontwerp van den Senaat wat o.m. de scheiding der machten, de bevoegdheden en de indeeling der machten betreft.

In heel zijn betoog beroept steller zich op de Fransche school die in België reeds zooveel onheil heeft gesticht en er de schuld van draagt dat honderd jaar lang ons Grondwettelijk Statuut verkeerd werd toegepast zooals Procureur-Generaal Paul Leclercq het deed opmerken in zijn merkwaardig advies van den 5ⁿ November 1920.

In Frankrijk is de administratie heer en meester. Een ambtenaar kan er niet vervolgd worden zonder de toelating van het Bestuur. Hauriou, professor van Bestuurlijk Recht aan de Universiteit van Toulouse heeft in zijn « Précis de Droit administratif » doen uitschijnen hoezeer de bestuurlijke inrichting in Frank-

rijk verschilt van de Belgische administratieve inrichting, hoezeer zij onvereinigbaar blijkt met de beginselen van de Belgische Grondwet en van de Belgische traditiën en hij verdedigt de opperheerschappij van de Fransche administratie omdat deze Staatsinrichting volkomen beantwoordt aan het Fransche karakter en aan het Fransche temperament. Wij vinden dit betoog gepast weergegeven in het prachtig advies van Procureur-Generaal Leclercq « *Le Droit administratif français, écrit Mr Hauriou, est fondé sur la prérogative de l'administration c.à.d. qu'il règle les rapports entre l'administration et les administrés, en admettant entre les deux parties une inégalité fondamentale, en reconnaissant que l'administration est soustraite au droit commun, en organisant pour elle juridiquement des privilèges... Je ne vois pour ma part, expose-t-il aussi (p. 216, note 2) que des avantages au triomphe de la gestion publique : Je suis d'abord frappé de ce fait que le culte de la puissance publique et l'existence d'une juridiction administrative sont dans notre tempérament national, répondent à des besoins spéciaux de notre race; que, par une sorte de contradiction, une autorité forte est une condition de notre liberté; ce serait peine perdue que de lutter contre des tendances aussi enracinées...* ».

En Procureur-Generaal Paul Leclercq stelt dan vast dat de toestand geheel anders is in België, dat de fundamentele wet van 1815 en later de Belgische Grondwet de Fransche Staatsorganisatie totaal hebben omgegooid: « *Le Conseil d'Etat est supprimé et ses pouvoirs de juger les contestations élevées par les particuliers qui revendiquent contre l'administration leurs droits civils sont attribués aux Cours et Tribunaux...* La réaction contre l'organisation despotique sous laquelle la doctrine écrivait, est donc complète. Non seulement les lois sont différentes mais les *tendances* sont contradictoires. D'où la conséquence nécessaire: les auteurs français ne doivent, en la matière être consultés qu'avec la plus grande précaution ».

In ons land oefent de Administratie geen heerschappij uit over de andere machten. Elke macht heeft haar eigen sfeer en de eene mag de daden niet stellen welke in de bevoegdheid van de andere liggen, buiten natuurlijk de voorziene gevallen van interpenetratie der machten.

Indien men toch een rangorde zou willen vastleggen zou men, aan de hand van ons

grondwettelijk statuut moeten besluiten dat terwijl onze grondwetgevers de wetgevende en de rechterlijke macht met hun volledig vertrouwen hebben begunstigd, zij tegenover de bestuurlijke macht wel een zeker wantrouwen hebben betoond, dit als reactie tegen misbruiken van vroeger.

In Frankrijk, met de overwegende positie van de Administratie, was de Raad van State, als administratieve jurisdictie, eene noodwendigheid. In België, op dezelfde leest geschoeid, zou deze contentieuze instelling de fundamentele beginselen van onze staatsinrichting totaal in de war sturen. De « ergste catastrophes » waarvan Prof. R. Victor mij de voorspelling toeschrijft, terwijl ik deze slechts heb ontleend aan de memorie van toelichting van de Regeering tot inleiding van het wetsontwerp vóór de Kamer: « de Regeering zou machteloos staan, de ministerieele verantwoordelijkheid zou niet bestaan en de contrôle van het Parlement zou uitgeschakeld zijn », zouden zich zonder twijfel verwezenlijken.

In die voorwaarden zou het mij gemakkelijk zijn den steen terug te werpen naar degenen die mij ervan beschuldigen verouderde stellingen te verdedigen en hen er op te wijzen dat het zeer gevaarlijk is een nieuwe interpretatie te improviseeren wanneer de argumenten om deze te staven ontleend zijn aan leerstelsels die reeds lang als niet toepasselijk in het kader van onze staatsinrichting worden beschouwd.

Maar ik hoef tot deze middelen mijne toevlucht niet te nemen. De verwijten welke aan mijne argumentatie werden gedaan wil ik één voor één ontmoeten. De lezers zullen oordeelen.

A. Rechtsbevoegdheid voor het toekennen van vergoeding.

De Senaat wil den Raad van State bevoegd maken om de geschillen te beslechten in verband met administratieve rechten of met belangen.

Ik had betoogd dat het herstel van een geschonden administratief recht niet anders kon opgelost worden, in onze Staatsinrichting, dan onder vorm van schadeloosstelling, waarvoor de burgerlijke rechtbanken uitsluitend bevoegd zijn krachtens artikel 92 der grondwet.

Prof R. Victor antwoordt: « Dit is zonder twijfel eene vergissing. Eene schadeloosstelling is niet op zichzelf een burgerlijk recht. De schadevergoeding is niets anders dan de sanctie

die wordt toegepast wanneer een burgerlijk recht wordt geschonden.» Tegenover deze verklaring stel ik eenvoudig artikel 1142 van het B. W. en het arrest van het Verbrekingshof van den 23 Juni 1887: « La condamnation pécuniaire accordée à titre de réparation du préjudice résultant de l'inexécution d'une obligation civile n'a aucun caractère de peine dans le sens de l'article 9 de la Constitution. »

Bij niet uitvoering van eene verbintenis om iets te doen of niet te doen wordt de verbintenis vervangen door eene andere verplichting, een geldelijke, welke de schatting is van de geleden schade. Deze sanctie betreft toch ongetwijfeld de burgerlijke rechten van den eischer.

En in een ander deel van zijn betoog doet Prof. Victor opmerken dat geen begrip minder duidelijk is dan dat van « burgerlijk recht ».

Ik ben geen gespecialiseerd civilist maar toch durf ik beweren dat, telkens rechten worden geschonden door handelingen van derden die schade berokkenen aan den persoon of aan de goederen van een rechtssubject, de geschonden rechten burgerlijke rechten zijn.

Wanneer de gestelde daad een burgerlijk recht schendt is art. 92 van de grondwet toepasselijk. Alleen de gestelde daad komt in aanmerking, niet de hoedanigheid van den steller der daad. Het feit dat de daad gesteld is door de Administratie verandert de natuur van de daad niet. « La Constitution belge », zegde op 23 December 1865 de Procureur-Generaal bij het Verbrekingshof, « déclare les tribunaux seuls juges de toutes les contestations qui ont pour objet des droits civils sans distinguer entre elles suivant que des intérêts administratifs y seraient ou non engagés; sa disposition les embrasse toutes; elle est absolue ». En Procureur-Generaal Mesdach de ter Kiele herhaalde op 27 April 1893 « Leur droit, les demandeurs le fondent sur les articles 1382 et suivants du Code civil; Vrai ou faux il rentre nécessairement dans la compétence de la juridiction ordinaire (Constitution art. 92) qui seule en peut connaître... la condition éminente de l'auteur de préjudice n'y change rien. Le Souverain lui-même est comptable en justice de l'injure qu'il cause à autrui; un fait administratif peut engager sa responsabilité ».

Prof. R. Victor zegt verder « Wanneer de Rechtbanken van oordeel zijn dat er geen burgerlijk recht gekrenkt is geworden kan niettemin eene vergoeding worden toegekend. Dit

gebeurt thans vrijwillig door de administratie in sommige gevallen. Welk grondwettelijk bezwaar kan er nu bestaan tegen het principe dat het verstrekken van deze vrijwillige vergoeding door de wet zou georganiseerd worden, dat men de vormen zou vastleggen waarin ze kan toegestaan worden door de Administratie zelve zetelend als Hof van bestuurlijke geschillen? ».

Mijn antwoord hierop kan kort zijn: Wanneer het gaat over vrijwillige vergoedingen is er geen Hof voor bestuurlijke geschillen nodig. Indien het gaat over betwiste vergoedingen voor gekrenkte rechten kan geen administratieve rechtbank bevoegd zijn, doch slechts een burgerlijke rechtbank ingevolge artikel 92 van de grondwet.

Prof. R. Victor is geen voorstander van een stelsel dat den Raad van State zou gelasten met het uitbrengen van adviezen. Hij vreest dat de administratie, door den Raad van State op uitstekende juridische gronden in het ongelijk gesteld, die adviezen niet zal volgen om kwesties van prestige, van financieel of welk ander belang ook. Denkt Mr Victor dat een vonnis tegenover eene administratie, die moedwillig is, veel meer uitwerking zal hebben dan een gemotiveerd advies dat aan het Parlement zal dienen onderworpen? De wederwaardigheden van een gemilitariseerd postbediende van den oorlog 1914-1918, gewapend met een uitvoerbaar arrest, schijnen niet zeer bemoedigend in die richting.

In mijne uiteenzetting had ik gezegd dat eenvoudige « belangen » in onze wetgeving niet worden beschermd maar dat desgevallend de Raad van State onder vorm van adviezen wenken zou kunnen geven aan de Regeering. En ik verwees naar de voorbeelden door den verslaggever van den Senaat zelf aangehaald en weergegeven op bl. 229 van de Parlementaire Documenten over den Raad van State, om te bewijzen dat daarvoor geen nieuwe kostelijke en gevaarlijke procedure moest worden ingevoerd.

Aangaande het stelsel van « de gelijkheid der lasten voor de onderhoorigen » gaf ik het geval op van den gemobiliseerden soldaat die schadevergoeding zou kunnen eischen van de gemeenschap.

Prof. Victor merkt hierbij aan: « De schrijver verliest hier volledig uit het oog dat ook in het wetsontwerp van den Senaat, evenals trouwens in de Fransche rechtspraak van den

Conseil d'Etat, er een domein is dat buiten het gebied van de rechtspraak van den Raad van State zal blijven, namelijk dat gebied dat de Fransche jurisprudentie noemt « les actes de gouvernement ».

Ik heb dit geenszins uit het oog verloren en dat de mobilisatie een « acte de gouvernement » is geef ik grif toe. Maar dat soldaat A naar huis wordt gezonden tot aan de gebeurlijke algemeene mobilisatie, terwijl soldaat B in dezelfde voorwaarden, gemobiliseerd moet blijven, schijnen mij wel beslissingen van zuiver administratieven aard waarbij het stelsel van « de gelijkheid der lasten voor de onderhoorigen », door den verslaggever van den Senaat geprezen, volkomen van toepassing is.

Met de opvattingen ontwikkeld door Prof. R. Victor nopens de draagkracht van artikel 114 der Grondwet, kan ik mij geenszins akkoord verklaren. Prof. R. Victor is dus de meening toegedaan dat de wetgever door de Grondwet aangesteld, bij uitsluiting van elke andere macht, om giften en pensioenen uit Land's kas toe te kennen, deze grondwettelijke macht zoo maar mag opdragen aan een bestuurlijk organisme, in dit geval den Raad van State! En om dan te bewijzen dat de wetgevende macht niet volkomen van haar contrôle is beroofd, wijst de schrijver op het budgetrecht waardoor de wetgever de noodige bedragen zal dienen ter beschikking te stellen. Hier is wel het oogenblik, meen ik, om te wijzen op het groot gevaar dat Prof. R. Victor zelf heeft gesignaleerd om zijn afkeer tegenover het stelsel der adviezen te uiten. Indien de Kamers moesten weigeren de kredieten bestemd voor de uitbetaling van schadeloosstellingen toegekend door een regelmatig vonnis ter beschikking te stellen dan « zal in het gemoed van den burger die de schade heeft geleden het verzet ontkiemen en dan zal dit aanleiding zijn tot het ontstaan eener gevaarlijke stemming ». Veel liever dus geen vonnis dan zulke eventualiteit! Had ik niet gelijk toen ik voorzag dat de Raad van State zooals hij door den Senaat werd voorzien de geheele staatsinrichting in de war zou sturen. Mter R. Victor geeft ons hier een staaltje van de herrie en de verwarring welke kunnen ontstaan.

B. De geschillen aangebracht voor nietigverklaring.

Prof. R. Victor antwoordt niet op mijne vast-

stelling dat artikel 107 van de Grondwet waar het de Rechterlijke Macht slechts toelating geeft om de onwettige besluiten en reglementen niet toe te passen, de nietigverklaring uitsluit maar hij ontmoet wat hij noemt een meer sentimenteel argument, te weten dat de nietigverklaring erga omnes van een Koninklijk Besluit of Reglement, het prestige van de Kroon zal aantasten. Hij beroept zich hier op het advies van den heer Wodon die zoo schitterend op dit argument zou geantwoord hebben. Op gebied van administratie zou de Koning dus geen werkelijke macht hebben. De Koning zou eenvoudig een ambtenaar zijn en niet de eerste want de Ministers zouden op dit gebied de macht bezitten, terwijl de Koning alleen de verplichting zou hebben te teekenen wat hem voorgelegd wordt. Laten wij toch in de mate van het aannemelijke blijven. De Koning is het hoofd van de uitvoerende macht en deze kan onderverdeeld worden in Gouvernementeel en in Administratieve macht. Den Koning behoort het hoogste gezag in de beide deelen van die uitvoerende macht. Zijne daden zijn gedekt door de Ministerieele verantwoordelijkheid, maar dit beteekent geenszins dat de Ministers de macht uitoefenen in de plaats van den Koning.

Overigens de feiten zijn daar, menigvuldig, om protest aan te teekenen tegen zulke voorstelling. De heer Wodon, die een van onze meest hoogstaande geleerden is, moet zich voorzeker nog wel herinneren hoe hij meermalen toen hij Overste was van het Kabinet van den Koning, terecht geweigerd heeft aan het handteeken van den Koning ontwerpen van Koninklijke Besluiten voor te leggen, welke hem onregelmatig of onwettig bleken.

In het licht van al de beschouwingen welke voor en tegen den Raad van State werden naar voren gebracht, kunnen wij niet anders dan de woorden herhalen die wij reeds hebben neergeschreven. Een groot gevaar bedreigt het land en de democratie, want wordt het ontwerp van den Senaat ooit wet, dan zal dit beteekenen dat de Koning onder voogdij wordt gesteld, dat de ministerieele verantwoordelijkheid zal zijn opgeheven en dat het Parlement zijn recht van controle zal hebben prijs gegeven. De geschiedenis is daar om ons te herinneren aan al de onheilen welke een Raad van State met zulke uitzonderlijke macht kan stichten.

Een andere veronderstelling is echter ook nog mogelijk, waarvan de werkelijkheid niet minder

noodlottig zou zijn. De Staatsraad, dat lichaam « behorende tot de Administratie » kan ook een willig werktuig worden in handen van de uitvoerende macht. En dan ook zou het evenwicht der machten, door den Grondwetgever gewild, verbroken zijn; dan zou bovendien de Raad van State dienst doen om de onrechtvaardigheden en de onwettelijkheden door de Regeering bedreven met den dekmantel van een

gerechtelijk vonnis, voor het gedupeerd publiek, te vermommen.

Tot al degenen, die, in deze, een woord hebben mee te spreken en die het goed meenen met het democratisch stelsel door de Grondwet van 1831 ingevoerd, zeg ik dan ook met volle overtuiging: « Past op ! Ce bloc enfariné ne me dit rien qui vaille. Wij vallen met den Raad van State « van Charybde in Scylla ». » Prof. V. BOON.

Vormvereischte bij het opleggen van achteruitbouw naar de wet van 28 Mei 1914

Art. 15 van de samengeordende wetten op de politie der wegen (art. 3 der wet van 28 Mei 1914), bepaalt : « De Koning, de Provinciale Raad, of de » gemeenteraad, volgens het geval, kunnen, in het » belang van de instandhouding, de bruikbaarheid, » en de schoonheid der openbare wegen, algemeene » of bijzondere verordeningen vaststellen, betreffende » fende de beplantingen en de werken, hetzij boven, » hetzij onder den grond. De verordeningen mogen » het vrije genot der eigendommen slechts verhin- » deren op een breedte van ten hoogste 8 meter, » gemeten van af de vastgestelde rooilijn. Nochtans, » wanneer een algemeen rooiingsplan bestaat, dat » de verbredening der baan voorziet, mogen de bepalingen der verordening toegepast worden op de » strook gronds, belast met de dienstbaarheid van » niet bouwen krachtens art. 14.

» De voorschriften der gemeenteverordeningen op » de gebouwen en de beplantingen kunnen slechts » van toepassing zijn voor zooverre zij niet in strijd » zijn met de door den Koning, of door den Provinciale Raad vastgestelde verordeningen. »

Wat de gemeentelijke wegenis aangaat, houdt deze bepaling dus de bevestiging in van een bevoegdheid, die aan den gemeenteraad toekomt uit kracht van de algemeene opdrachten, hem toegewezen door het decreet van 14 Dec. 1789, art. 50; de wet van 16-24 Aug. 1790, Tit. XI, art. 3, en art. 75 en 78 van de gemeentewet, nl. om langsheen de wegen de bebouwing en de beplanting te regelen, b.v. bouwverbod op te leggen, « ...dictée par l'intérêt de » l'hygiène et de la salubrité publique... » (1); een gemeentelijke verordening, die zulk verbod inhoudt, kan hierom niet geacht worden in strijd te zijn met art. 11 van de Constitutie (2).

Is echter wel nieuw, de bevoegdheid, die aan den gemeenteraad gegeven wordt om ook met het oog op « de schoonheid » van de openbare gemeentelijke wegenis, verordeningen uit te vaardigen.

De instellingen, die uiteraard bijzonder zijn aangewezen om op « de schoonheid » van de openbare wegen te waken, en de openbare besturen, hebben sedert verscheiden jaren reeds, ernaar gestreefd, opdat van de gezegde wetsbepaling ruim gebruik zou worden gemaakt, om het uitzicht van ons wegenet te verbeteren. De besturen, die ze hebben misbruikt om aldus later op voordeelige wijze in het

bezit te kunnen komen van gronden, noodig voor de verbredening, t.i.z. door bedoelde reglementeering een servitude op te leggen, om een uitslag te bereiken, die ze moesten bekomen door een rooilijnplan, zijn weinig in getal.

In vele gevallen heeft men echter gemeend de servitude te kunnen opleggen bij gelegenheid van het vaststellen van een rooilijnplan; op het plan werd dan de bedoelde strook met bijzonder teeken (groene tint) aangeduid; soms werd er melding van gemaakt in de beraadslaging van den gemeenteraad.

Deze procedure blijkt echter niet tot het vestigen van de servitude te kunnen leiden. Inderdaad, de wet zegt uitdrukkelijk, dat « ... de gemeenteraad ... algemeene en bijzondere verordeningen... » kan vaststellen; ze geeft niet aan, naar welke bestuurlijke pleegvormen dit behoort te gebeuren; wat trouwens ook niet noodig was, aangezien art. 78 en 102 van de gemeentewet het geval regelen. Ze geeft, ter zake van de gemeentelijke wegenis, aan den Koning geen enkele opdracht, en onderwerpt ook de gemeentelijke beschikkingen niet aan eenige goedkeuring.

De Wetgever heeft duidelijk te kennen gegeven, dat hij de algemeene opdracht van de gemeenten (voor den Koning en voor de Provinciale Raden bracht de wet werkelijk een nieuwe bevoegdheid), als hooger aangeduid, wilde uitbreiden. In de memorie van toelichting lezen we dat hij aan den Staat en aan de Provincie, wilde toekennen « des pouvoirs » analogues à ceux que les communes trouvent dans » la loi communale, dans le décret du 14 déc. 1789, » et dans la loi du 16/24 août 1790 »; « des pouvoirs » analogues », het is duidelijk dat het hier gaat om het uitvaardigen van politieverordeningen, van daar ook de verwijzing naar het decreet van 1789 en de wet van 1790.

De voorgestelde tekst wilde aldus aan den Staat en aan de provincies, voor hun wegen, de machten verleen, die de gemeenten alreeds bezaten wat « de instandhouding en de bruikbaarheid » van de gemeentelijke wegen aangaat; doch tevens, dat de Staat en de provincies verordeningen zouden kunnen uitvaardigen, met het oog op het vrijwaren van het goede uitzicht, « de schoonheid » der wegen. De Bijzondere Commissie hield het er echter voor dat

het noodig was, ook aan de gemeenten die macht te geven, en zij schreef: «...C'est une innovation » heureuse et universellement réclamée, mais il » importe d'en faire bénéficier également la voirie » communale. » De tekst werd dan ook in dien zin gewijzigd, en « de Koning, de Provinciale Raad, of de » gemeenteraad... » zullen « volgens het geval » t.t.z. volgens het gaat over rijkswegen, provinciale banen of gemeentelijke wegenis « verordeningen » kunnen uitvaardigen.

Zoo ook zag de Revue de l'Administration het geval, wanneer zij haar beschouwingen neerschreef over de pas aangenomen wet van 28 Mei 1914: « La » commune pouvait, dans un intérêt de police, et » spécialement dans un intérêt d'hygiène publique, » ordonner qu'il ne serait pas bâti ou planté qu'à » une certaine distance de la limite de la voie pu- » blique... La loi du 28 mai 1914 a sensiblement » élargi, en cette matière, les pouvoirs de l'admi- » nistration... » en verder « Un simple souci d'esté- » tique pourra inspirer soit l'arrêté royal, soit le » règlement provincial ou communal... »; nog « Ce droit (bestaande voor de gemeenten vóór de » wet van 1914) est, par conséquent, demeuré in- » tact... On doit même admettre que la zone de » recul que les communes établiraient en se préva- » lant de leurs attributions de police pourrait dé- » passer huit mètres » (3). Zoo ook G. Doyen, in de Revue de l'Administration (zonder dat men daar- om op alle punten akkoord behoeft te zijn met de in het artikel uitgedrukte opvattingen): « Il ne fait » pas de doute qu'en élaborant cette réglementation, » le conseil (communal) fasse un règlement de » police... », en verder: « ...Car, chose qui paraît un » peu extraordinaire, cette importante décision d'une » autorité subordonnée n'est soumise à aucune ap- » probation puisqu'aussi bien mesure de police » qu'elle, elle est arrêtée en application de l'article » 78 de la loi communale. La députation permanente » prend simplement connaissance de ce règle- » ment... » (4). Dit is duidelijk. En de bij artikelen 78 en 102 van de gemeentewet voorgeschreven vormvereischten moeten bijgevolg nageleefd worden opdat de verordening uitvoerbaar zij.

Het Koninklijk Besluit, dat goedkeuring verleent aan een algemeen rooilijnplan, keurt enkel de rooilijnen goed (gebeurlijk ook — en dan behoort het uitdrukkelijk vermeld, en dan hoeven ook de pleegvormen, voorgeschreven bij de wetten op de ont-eigening voor openbaar nut vervuld te wezen — het onteigeningsplan); het zou geen goedkeuring kun-nen inhouden, waaraan dan eenig rechtsgevolg ver-bonden zou zijn van de op het plan aangeduide strook van achteruitbouw, omdat de Koning geen opdracht kreeg om ter zake op eenigerlei wijze te beschikken.

De teekening van de gezegde strook, op de plan-nen, kan gelden als een aanduiding, die zeer nuttig kan zijn, maar ze kan verder geen waarde hebben. Trouwens, ook voor de groote wegenis wordt der-gelijke achteruitbouw geregeld door verordeningen, en niet door het teekenen van de strook op een rooilijnplan.

Er is méér. De aangeduide bepaling in de wet van 28 Mei 1914 zegt niet, dat er een strook van niet-bouwen kan worden bepaald, of dat er twee « rooilijnen » kunnen vastgesteld worden; neen! maar «...de gemeenteraad... » kan «...verorde-ningen vaststellen betreffende beplantingen en de werken... »; hij kan b.v. opleggen, bouwverbod, verbod om te planten, een bijzondere wijze van af-sluiten, e.d.; maar hij kan niet een lijn vaststellen vóór dewelke het verbod van bouwen of planten, de bijzondere wijze van afsluiting, gelden. In feite toch zou men anders komen tot het bepalen van twee rooilijnen, wat niet strookt met het begrip van de rooilijn: « la limite fixée entre la voie pu- » blique et les propriétés limitrophes, soit qu'elle » résulte de l'état de possession actuelle, soit qu'elle » ait été prescrite pour l'avenir par l'autorité » administrative » (5) of dit van het rooilijnplan: « le dessin des limites longitudinales de la voie pu- » blique, tracé sur le papier d'après des proportions » convenues et indiquant les propriétés qui la bor- » dent, la largeur et la direction qu'elle a ou qu'elle » doit avoir... » (6).

De rooilijn heeft het haar eigen karakter; zij be-paalt de bestaande of de toekomstige grenzen van den weg.

De servitude, naar de wet van 1914, is van ge-heel anderen aard; daar gaat het om de regeling van het gebruik, wegens openbaar nut, van gronden, gelegen buiten den weg, buiten de grenzen van den weg door de rooilijn bepaald; gronden die privaats eigendom blijven; die niet bestemd zijn dus om bij de openbare wegenis te worden ingelijfd.

De wet zegt niet dat een lijn kan vastgesteld worden, vóór dewelke, of dat er een strook kan aangeduid worden binnen dewelke zekere, bij ver-ordening te bepalen regelingen zullen gelden; zij zegt alleen dat de gemeenteraad « de beplantingen en de werken » regelen kan; die regeling kan zelfs gaan tot een absoluut verbod, b.v. om te planten, om te bouwen; maar het karakter van zulk verbod is juridisch niet iets anders dan het karakter van b.v. de verplichting welke zou opgelegd worden om struikgewas te planten, een afsluiting te maken met zulke afmetingen, met dien bepaalden vorm, enz., enz.

De vorm, waarin beide kunnen opgelegd worden is geheel dezelfde, n.l. deze voorgeschreven bij ar-tikelen 78 en 102 van de gemeentewet; er zou miskenning zijn van deze voorgeschreven vormen indien men de servitude zou willen opleggen, enkel door een aanduiding op het rooilijnplan, en zulke aanduiding kan dan ook geen enkel rechtsgevolg verkrijgen.

De servitude kan alléén gevestigd worden door een verordening.

O. V.

(1) Arrest Verbrekingshof, 15 Mei 1911, Rev. de l'Adm. 1911, blz. 440.

(2) Arrest Verbrekingshof, 15 Mei 1911, Rev. de l'Adm. 1911, blz. 440; id. 15 Mei 1883, Pas. 1883, I, blz. 237.

(3) Revue de l'Adm. 1914, blz. 341, e. v.

(4) Revue de l'Adm. 1938, blz. 197 e. v.

(5) de Brouckère et Tielemans, Rép. V° Alignement, blz. 59.

(6) de Brouckère et Tielemans, Rép. V° Alignement, blz. 61.

RECHTSPRAAK

109 HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

11e Kamer. — 6 December 1939.

Voorzitter : M. Coirbay.
Adv. Gen. : M. G. De Vooght.

GEBRUIK DER TALEN IN GERECHTSZAKEN. — FISCAL ZAKEN. — VERHAAL VOOR HET HOF VAN BEROEP. — NIET-TOEPASSELIJKHEID DER WET OP HET TAALGEBRUIK.

Wanneer het Hof van Beroep beslist over een verhaal in fiscale zaken, oefent het zijn rechtsmacht uit in eersten en laatsten aanleg.

Het taalgebruik voor dergelijke beslissingen werd wel geregeld door de wet van 15 Juni 1935 voor strafzaken, doch niet voor fiscale zaken.

Het taalgebruik is bijgevolg in de procedure voor de Hoven van Beroep wat betreft verhaal tegen fiscale beslissingen, niet toepasselijk.

M... t/ Beheer Rechtstreeksche Belastingen der Provincie Antwerpen.

Advies van den Heer Advocaat-Generaal
(Vertaling.)

In deze zaak dient eene exceptie van niet ontvankelijkheid onderzocht, opgeworpen door het Beheer en gesteund op het niet naleven der wet op het gebruik der talen in gerechtszaken, omdat de beteekening van het verhaal werd gedaan in het Vlaamsch.

De bestreden beslissing van den bestuurder der belastingen te Antwerpen werd in het Fransch gegeven.

Het verhaal van den belastingplichtige werd in dezelfde taal opgesteld en de beteekening ervan, aan den bestuurder der belastingen te Antwerpen, werd in het Vlaamsch gedaan. Is de wet van 15 Juni 1935 in fiscale zaken van toepassing? Dat is de op te lossen vraag.

De hoofdstukken I en II der wet handelen over de rechtsmachten van eersten aanleg, hoofdstuk III over de rechtsmachten in beroep. Op welk dier hoofdstukken kan men zich in zake beroepen? Alhoewel de geschillen van fiscalen aard beslecht worden door magistraten van het Beroepshof, is men het tegenwoordig eens om te erkennen, dat deze te dier gelegenheid geene rechtsmacht in beroep uitmaken. De beslissing van den bestuurder der belastingen, die met het bezwaarschrift en het verhaal een der bestanddeelen van het geschil aan het Beroepshof onderworpen uitmaakt, is geene gerechtelijke beslissing en maakt dus geene uitspraak in eersten aanleg uit, welke als dusdanig aan een rechter in hooger beroep onderworpen is.

Verscheidene arresten van het Verbrekingshof hebben zich in dezen zin uitgesproken (17 Februari, 22 Juni en 22 September 1936, P. 1936, I, 154, 310, 364; 14 Februari, 20 December 1938, P. 1938, I, 42 en 396). Ik wil in die arresten aanstippen : « Aangezien de bestuurder der belastingen geene

rechtsmacht uitoefent, dat zijne beslissingen daden van administratieven aard uitmaken, dan het Beroepshof daarover in eersten en laatsten aanleg beslist; dat het verhaal haar voorgelegd haar volledige bevoegdheid verleent om van het fiscaal geschil te kennen ». Het arrest van 20 December 1938 zegt ook : « De beslissing van den bestuurder der belastingen is de laatste handeling van het administratief werk; het Beroepshof oordeelt in eersten en laatsten aanleg; het geschil is haar in zijn geheel voorgedragen, het verhaal bij haar ingediend geeft haar volle macht het fiscaal geschil te beslechten. » (Zie ook Beschouwingen over de wet van 15 Juni 1935 door Procureur-Generaal R. Hayoit de Termicourt, blz. 18, nota 2.)

Zoodus, indien het Hof van Beroep, in fiscale zaken, niet in graad van beroep oordeelt, moet men geene toepasselijke wetsbeschikking in het hoofdstuk III zoeken.

Inderdaad, de in artikel 24 voorgeschreven stelregel dat voor alle rechtsmachten in beroep, de rechtspleging in de taal waarin de bestreden beslissing werd opgesteld, moet gevoerd worden, kan niet toegepast worden.

Moet men in fiscale zaken de stelregels, voorgeschreven in de hoofdstukken I en II, die handelen over de rechtsmachten in eersten aanleg, toepassen? Procureur-Generaal Hayoit de Termicourt, in zijne beschouwingen, verklaart dat de algemeene regel in artikelen 1 en 2 opgesteld, toepasselijk is (blz. 18). De opsomming die in die artikelen voorkomt, zegt hij, is onvolledig. Bij ontstentenis van eene bijzondere bepaling moet zij aangevuld worden, bijvoorbeeld, voor de eischen gegrond op de wet van 30 Juli 1934 op de vervallenverklaring van den staat van Belg en de fiscale aangelegenheden beheerscht door de wet van 6 September 1895. Ik zou de toepassing dier artikelen door evenaardigheid aannemen, gezien de algemeene beteekenis der woorden burgerlijke rechtbanken en rechtbanken van koophandel, maar dit zijn niet de eenige aanwijzingen der wet, er komen er ook zeer stipte met engen zin voor. Bijvoorbeeld onder hoofdstuk II handelende over strafzaken, « politierechtbanken, correctionele rechtbanken rechtsprekende in eersten aanleg, de Hoven van assisen, de raadkamer, de kamer van inbeschuldigingstelling, de krijgsraden ». Evenzoo onder hoofdstuk III handelende over de rechtsmachten in hooger beroep. Artikel 25 voorziet het geval waarin die rechtsmachten rechtsprekend in strafzaken in eersten en laatsten aanleg. De wet voorziet het geval niet waarin die rechtsmachten rechtspreken in fiscale zaken in eersten en laatsten aanleg. (Van Horenbeke, beschouwingen over de wet van 15 Juni 1935, blz. 121.) Eindelijk de toepassing, bij evenaardigheid, der wet op het gebruik der talen in gerechtszaken op fiscaal gebied zou eene formeele ongelijkheid, bijna eene ontzegging van recht uitmaken voor den belastingplichtige van geheel eene Vlaamsche provincie, als

wanneer die wet bijzonder voor doel had de volkomen gelijkheid tusschen Walen en Vlamingen in te voeren.

Daar de regel van artikel 24, gebruik der taal der bestreden beslissing, niet kan toegepast worden, vermits er geene beslissing in eersten aanleg bestaat, moet men opzoeken welke taal de verzoeger, die verhaalt indient tegen de beslissing van den bestuurder der belastingen, moet gebruiken voor het bevoegd Beroepshof, aanzien als rechtsmacht in eersten aanleg. Hij die zich tot het Beroepshof van Brussel moet wenden zal geen moeilijkheden ontmoeten.

Volgens artikel 4 kan hij zijn inleidend rekwest opstellen in het Vlaamsch of in het Fransch volgens het geval of volgens keuze van verzoeger. Maar wanneer een verhaalindienende der provincie Limburg, die geheel Vlaamsch is, zich moet wenden tot het Beroepshof van Luik, dan moet hij dit doen, luidens artikel 1, in het Fransch, omdat voor alle rechtsmachten van eersten aanleg der provincie Luik de rechtspleging moet geleid worden in het Fransch. Ik kan niet aannemen dat de wetgever van 1935, beziel met de betrachting aan de eischen der Vlamingen voldoening te geven, zou geduld hebben dat de belastingsschuldigen der provincie Limburg zouden beroofd blijven van het recht hun verhaal tegen de beslissingen van den bestuurder der belastingen in hun eigen taal in te dienen.

Overigens, let wel op dat de wet van 15 Juni 1935 afwijkt van het principie der grondwet, afgekondigd in artikel 23, dat het gebruik der talen vrij is. Zonder uitdrukkelijke wetsbepaling, en die bestaat niet voor de fiscale zaken, moet de vrijheid in het gebruik der talen geëerbiedigd worden. Overigens de taalkeuze voor de rechtsverhandelingen in fiscale zaken kan noch rechtstreeks noch onrechtstreeks aan de rechten der Vlaamschspreekende verhalers schaden. Inderdaad, gebruik makende van het recht zijne taal te kiezen, kan de Limburger zijn inleidend rekwest in het Vlaamsch opstellen, en het Beroepshof van Luik, zooals ook de twee andere Beroepshoven, is gehouden uitspraak te doen in de taal der aangewende rechtspleging. Dit vloeit voort uit artikel 51 der wet dat, met nog andere van hoofdstuk VI slaat op de rechterlijke inrichting, afgezien van het is gelijk welke zaken.

Mijns inziens is de exceptie van niet ontvankelijkheid, gesteund op de wet van 15 Juni 1935, niet gegrond, daar die wet niet toepasselijk is in fiscale zaken.

(Ten gronde zonder belang.)

ARREST (Vertaling).

Gezien het rekwest tot het Hof van Beroep van Brussel gericht door verzoeger tegen de beslissing door den bestuurder der rechtstreeksche belastingen der provincie Antwerpen (eerste bestuur) gegeven op 17 Mei 1938;

Gezien het exploit van beteekening van dit rekwest;

Gezien de besluiten der bezwaarindienende partij en der verwerende partij;

Gezien de andere stukken van den bundel;

Gehoord den heer Raadsheer Mechelynck in zijn verslag ter openbare zitting van 31 October 1939 gemaakt;

Gezien het verhaal regelmatig gevormd tegen de beslissing van den bestuurder der rechtstreeksche belastingen van Antwerpen, eerste bestuur, gegeven den 17 Mei 1938;

Aangezien het Beheer van geldwezen eene exceptie van niet ontvankelijkheid opwerpt gesteund op het niet eerbiedigen, in het exploit van beteekening van het verhaal, der taal op straf van nietigheid voorschreven door de wet van 15 Juni 1935;

Aangezien het Beroepshof in eersten en laatsten aanleg oordeelt wanneer een verhaal tegen eene beslissing van den provincialen bestuurder der rechtstreeksche belastingen haar is aanhangig gemaakt, overeenkomstig artikel 6 der wet van 6 September 1895;

Aangezien die rechtspleging door geen enkele der beschikkingen der wet van 15 Juni 1935 voorzien is;

Aangezien die wet van uitzonderlijken aard zijnde en afwijkend van de voorschriften van artikel 23 der grondwet, de toepassing bij evenaardigheid van zekere harer beschikkingen niet toegelaten is;

Aangezien het niet behoort de oplossing van het tegenwoordig geschil te zoeken in de stelregels voorgeschreven in hoofdstuk I dat handelt over de rechtsmachten in eersten aanleg; dat inderdaad in het verslag van de commissie van Justitie van den Senaat uitgelegd wordt « onder rechtscollages van eersten aanleg moet men verstaan : vrederechten, werkrechtssraden, staatsrechterlijke scheidsgerichten, de rechtbanken van koophandel en de burgerlijke rechtbanken in zoo verre deze niet in hooger beroep uitspraak doen » (Documenten, Senaat 1934-1935, nr. 86, blz. 12) ;

Dat daarenboven dit hoofdstuk I alleen handelt over de kantonale en arrondissementsrechtsmachten en de gestelde regeling zich niet kan aanpassen aan de rechtsmachten waarvan het rechtsgebied zich uitstrekt tot verscheidene provincies;

Aangezien het hoofdstuk III het gebruik der talen regelt vóór de rechtsmachten in hooger beroep, maar het lot der fiscale zaken niet bepaalt;

Aangezien indien het eerste wetsvoorstel, op het nauwst genomen, kon toegepast worden op alle rechtsplegingen aan het Beroepshof onderworpen, de tekst door den Senaat gewijzigd en eindelijk door de Kamer van Volksvertegenwoordigers aangenomen, alleen meer, volgens de algemeene uitdrukkingen van artikel 24, de rechtsmachten bedoelt geroepen om in tweeden aanleg te oordeelen;

Aangezien overigens de taalinrichting toepasselijk op de Beroepshoven oordeelende in eersten en laatsten aanleg in den beginne door de ontwerpers der wet niet voorzien was; dat slechts na nauwkeurig onderzoek en lange besprekingen in Kamer en Senaat dit voorwerp gedeeltelijk geregeld werd, maar alleen in strafzaken en niet in fiscale zaken ;

Aangezien inderdaad in een bijvoeglijk verslag, gemaakt in naam der commissie van Justitie der

Kamer van Volksvertegenwoordigers, de Heer Marck verklaarde: «In sommige gevallen moet het Hof van Beroep uitspraak doen in eersten en laatsten aanleg en niet over een bestreden beslissing. Zulks is het geval wanneer het recht spreekt over misdaden of wanbedrijven gepleegd door de magistraten. (Zie: artikelen 79 en 483 van het wetboek van strafvordering, artikel 135 militair wetboek van strafvordering.) Daar het ontwerp de vraag niet opgelost heeft in welke taal het Hof in deze gevallen zal moeten recht spreken, werd deze leemte aangevuld door een nieuwe bepaling.» (Documenten van de Kamer der Volksvertegenwoordigers 1933-1934, nr 135, blz. 7);

Aangezien door het opstellen van eene bijzondere beschikking voor een der gevallen waarin het Hof in eersten en laatsten aanleg zou oordeelen, de wetgever zijnen wil heeft te kennen gegeven de algemeene beschikkingen van artikel 24 der rechtsmachten in beroep alleen toe te passen op de rechtsmachten oordeelende in tweeden aanleg;

Aangezien de exceptie van niet ontvankelijkheid, gesteund op de krenking van artikelen 24 en 40 der wet van 15 Juni 1935, dus niet kan ingewilligd worden;

Ten gronde (zonder belang).

110

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

4de Kamer. — 29 Juni 1939.

Voorzitter: M. H. de Walque.
Op. Min.: M. H. J. Matthys.
Pl.: Mrs Castille en Thooris.

EXEQUATUR. — OPENBARE ORDE. — GEVOLGEN DER UITVOERING. — ONDERZOEK DOOR DE RECHTBANK. — BEVOEGDHEID. — ROGATOIRE COMMISSIE IN BUITENLAND. — ONTVANKELIJKHEID.

Luidens art. 11 van het verdrag van 28 Maart 1925 tusschen België en Nederland, zijn de Belgische Rechtbanken, alvorens het «exequatur» te verleenen, verplicht te onderzoeken of de vreemde beslissing niets inhoudt dat strijdig is met de «openbare orde». Een beperkende definitie dezer laatste is onmogelijk. De Belgische rechtbank geniet dan ook het recht de zaak te onderzoeken en in het bijzonder na te gaan of de gevolgen van de uitvoering van een vreemd vonnis de Belgische openbare orde zouden krenken. De Belgische Rechtbanken hebben, luidens het Nederlandsch-Belgisch verdrag van 1925, het recht eene feitelijke kwestie in Nederland te doen onderzoeken door een verslag van deskundigen door den Belgischen Rechter benoemd.

De Waard t/ Lansweert en Janssens.

Advies van het Openbaar Ministerie:

Overwegende dat de eisch ertoe strekt het «exequatur» te bekomen van een althans in kracht van gewijsde gegaan arrest, tusschen partijen door de 2e kamer van het Gerechtshof te 's Gravenhage, den 29 October 1937 verleend, waarbij een vonnis uitgesproken door de Arrondissementsrechtbank te

Dordrecht, den 27 Mei 1936, bekrachtigd werd, beslissingen krachtens dewelke de echtgenooten Janssens-Lansweert veroordeeld werden aan De Waard te betalen, tegen behoorlijke kwijting, een bedrag groot 1.948,49 fl. met de rente daarvan aan 5 % in het jaar vanaf 14 November 1934 tot den dag der voldoening, verders de kosten der procedure, daarin begrepen de kosten van hooger beroep vóór het gerechtshof van 's Gravenhage;

Overwegende dat, indien de voorwaarden tot het verleenen in België van «exequatur» van gerechtelijke beslissingen, door het Nederlandsche gerecht verleend, zooals ze voorzien worden door artikelen 11, 12 en 14 der wet van 16 Augustus 1926, waarbij het verdrag van Brussel van 28 Maart 1925 tusschen België en Nederland werd goedgekeurd, werden nageleefd, art. 11 n° 1 van voormelde wet of van het verdrag aanstipt dat, om kracht toe te kennen in België aan een gerechtelijke beslissing gewezen in Nederland, de Belgische rechtbank verplicht is te onderzoeken of deze beslissing niets inhoudt dat strijdig is met de openbare orde;

Overwegende dat deze vraag, in huidige geval, dient gesteld, om de volgende redenen, kortbondig samengevat: De som van 1.948,48 fl. tot dewelke verweerders in Nederland veroordeeld werden, vormt de tegenwaarde van twee bewijzen van aandeel, nominaal groot 1.000 gulden van de N. V. «Maatschappij tot Exploitatie van Baggermateriaal» te Dordrecht, door vrouw Lansweert van aanlegger afgekocht, luidens onderhandsche akte op zegel verleden te Rijswijk, den 19 Mei 1932, waarbij uitdrukkelijk tusschen partijen bedongen werd dat «ten aanzien van deze verkoop en koop, verkoper (De Waard) de verkochte aandelen niet behoeft te leveren aan koopster (Vrouw Lansweert) voordat koopster aan haar verplichting tot betaling heeft voldaan, onverminderd haar verplichtingen voortvloeiende uit bedoelde verkoop; op grond van bedoelde bepaling is het trouwens, dat het Hof van 's Gravenhage verweerders definitief heeft veroordeeld tot betaling van het saldo 1.948,49 fl. groot, verder verklarende dat De Waard eerst tot het leveren van de twee verkochte aandelen, kon worden gedwongen, wanneer deze som hem zou worden gestort. Het principieel dat tot grondslag dient én van de overeenkomst tusschen partijen gesloten én van de definitieve gerechtelijke beslissing die deze overeenkomst bekrachtigt luidt dienvolgens: eerst betalen en dan leveren; onder het licht van de beweegredenen met dewelke de Nederlandsche rechters hunne beslissing, zoowel in eersten als in laatsten aanleg, hebben omtood, kan daarin niets onregelmatigs noch strijdig met de openbare orde of de goede zeden gevonden worden.

Doch daar waar de vraag, met het oog op de openbare orde of de goede zeden, oprijst — zoo beweren verweerders — is het feit dat, éénmaal het saldo van de verkoopsom in handen genomen is van de Waard, deze laatste feitelijk twee waardelooze aandeelbewijzen in handen van verweerders zal stoppen;

Overwegende dat onze rechtbank, in verband met de bepalingen van het internationaal verdrag tus-

schen beide landen, vooraleer het «exequatur» in zake te verleen, dus feitelijk verplicht is twee vragen te beantwoorden :

de eerste : raakt de kwestie te weten of de Waard werkelijk, in ruiling van de som van 1948, 49 fl. twee waardeloze aandeelbewijzen zou leveren, de openbare orde?

de tweede : in bevestigend geval zijn deze twee aandeelwijzen werkelijk waardeloos?

1) Eerste vraag :

Overwegende dat, vooraleer deze eerste vraag te beantwoorden, er in de eerste plaats dient nagegaan wat nu juist door «openbare orde» wordt bedoeld;

In zijn advies en besluiten, die het arrest van het Hof van Verbreking van 5 Mei 1881 (Pas. 1881, 1, 231) voorafgaan verklaart de Heer Procureur Generaal Faider : « Rien ne définit l'ordre public. La loi s'est gardée de le définir et pourquoi? Parce que cette définition est impossible; elle est impossible par voie d'expressions générales ou abstraites; elle est impossible par voie d'énumération, tous les cas ne peuvent être prévus ou indiqués... Depuis la célèbre dissertation de Mangin, au commencement de ce siècle, jusqu'au livre récent d'un habile écrivain Algrave, la définition de l'ordre public a été vainement cherchée... »;

In denzelfden zin, ter gelegenheid van het arrest van het Hof van Verbreking van 11 Juni 1908 (Pas. 1908, 1, 246), herhaalde de heer eerste advocaat generaal Edmond Janssens : « L'ordre public n'a pas été défini par la loi. Il ne pouvait l'être et toutes les tentatives que l'on a faites dans ce but ont été reconnues vaines; les définitions proposées ont été trouvées incomplètes, imparfaites, critiquables, à raison de l'élasticité des termes «ordre public» (blz. 250);

Ten overstaan van deze twee zeer bescheiden meeningen uitgedrukt door twee magistraten, wier gezag op de beslissingen van onze rechtspraak een beslissenden invloed gehad heeft, heeft een ander niet minder gezaghebbend Magistraat, de Heer Procureur Generaal Leclercq, gepoogd het begrip van «openbare orde» iets duidelijker te maken, en, in een merkwaardig advies, dat een arrest van het Hof van Verbreking van 22 Maart 1923 (Pas. 1923, 1, 243) voorafgaat drukt hij zich uit als volgt :

« L'impossibilité à laquelle on fait allusion (c.à.d. l'impossibilité à définir l'ordre public) ne provient-elle pas, au surplus, de ce qu'on a fait la confusion contre laquelle Pascal met en garde, entre les définitions, de nom et les définitions de chose, et qu'on demande des secondes ce qui est le propre des autres. Cependant puisque l'article 46 de la loi du 20 avril 1810 (het ging er inderdaad «in casu» om toepassing van deze wetsbepaling) emploie les termes «ordre public», et qu'il doit être appliqué, il est indispensable de se rendre compte du sens de ces mots, sans avoir toutefois la prétention d'épuiser tout le contenu de la notion.

Parmi les nombreuses expressions, dont il n'y a pas de définitions incontestées, la formule «ordre public» est, dit-on, particulièrement obscure. La cause n'en serait-elle pas qu'à force d'employer en-

semble le mot «ordre» et le mot «public» on a fini par perdre de vue la signification précise de chacun d'eux; ainsi se serait formé dans l'esprit la nébuleuse : «ordre public».

Pour l'analyser; il est bon de se rappeler la signification de chacun des mots qui la composent.

Le mot «ordre» le dictionnaire le définit comme suit : «Disposition régulière des choses, les unes par rapport aux autres» (Dictionnaire Général de Hatzfeld).

L'ordre suppose donc un ensemble de choses, une disposition de ces choses les unes par rapport aux autres, et enfin que cette disposition est déterminée par une règle : la règle qui ordonne ces choses;

Le mot «public» le même dictionnaire le définit : «relatif à la nation; le salut public, le bien public, la chose publique, l'Etat... l'ordre public est renversé (Bossuet) ».

D'où l'on voit qu'en prenant chaque mot qui la compose dans son sens usuel, l'expression «ordre public» implique une disposition des choses les unes par rapport aux autres, déterminée par une règle relative à la nation ou à l'Etat. On peut donc comprendre l'ordre public comme l'organisation des choses, telle qu'elle est nécessaire à la nation ou à l'Etat.

Ce qui montre que c'est bien là la signification générale de la formule, ce sont les synonymes par lesquels elle est remplacée.

Dans les arrêts de la Cour et les conclusions qui les ont précédées, à l'expression «ordre public» on substitue les suivantes : «Ordre civil» (Cass. 5 mai 1881, Pas. 1881, 1, 230). «Orde général» (Cass. 28 déc. 1896, Pas. 1897, 1, 51); «Repos public» (M. le P. G. Mesdach de ter Kiele; Cass. 19 nov. 1891, Pas. 1892, 1, 18); «Intérêt social» (Cass. 11 juin 1908, Pas. 1908, 1, 246);

Toutes ces expressions sont équivalentes et leur juxtaposition précise la notion; il s'agit de la disposition des choses, nécessaire à l'organisation de la nation, de l'Etat, de la Cité.

Aussi l'arrêt de la Cour du 8 janvier 1914 (Pas. 1914, 1, 52) définit-il la règle d'ordre public, la prescription qui est telle qu'elle garantisse la sûreté publique, c. à. d. qu'elle lui soit indispensable, et l'arrêt du 21 avril 1921 (Pas. 1921, 1, 338) donne-t-il la définition suivante : « La loi d'ordre public est celle dont les dispositions sont ordonnées en vue de l'existence même de l'Etat et pour le bien de la chose publique ».

(Sic : Capitant : « Introduction à l'étude du droit civil », 1923, p. 64, n° 27. Sur la nature imprécise de l'expression «ordre public» sic Fr. Gény : « Science et technique en droit privé positif », t. III, 1921, p. 481).

Tot daar de beschouwingen uitgedrukt door den Heer Procureur Generaal Leclercq, wat echter niet belet dat deze magistraat, een zestal jaren later, heel wat meer sceptisch is aangelegd daar waar hij, in eene nota onderaan het arrest van het Hof van Verbreking van 28 November 1929 (Pas. 1930, 1, 34) onder meer moet bekennen : « chercher si une loi correspond ou non, et dans quelle mesure, à une

notion d'ordre public, qui serait préexistante, est un vain travail; la notion est inexistante...

Indien we dan verder deze wandeling in de rechtsleer en in de rechtspraak voortzetten, dan wordt het begrip van de «openbare orde», naar gelang de feiten waarop het wordt toegepast, evenmin duidelijker, en komen we tot het besluit, dat de heer Procureur-Generaal Terlinden in zijn advies vóór het arrest van het Hof van Verbreking van 12 Mei 1922 (Pas. 1922, 1, 296), uitdrukte: «Qu'est-ce que l'ordre public?... C'est comme on l'a insinué, une chose qui se sent plus qu'on ne la définit» (p. 298); (Zie ook het advies van den Heer eersten Substituut J. Constant vóór het vonnis van de Burgerlijke rechtbank te Luik (1e Kamer, 25 Februari 1937, in zake Erpicum t/ Delambert, verschenen in *Pandectes Périodiques*, 1937, October n° 257); en De Page (B. I, n° 92) voegt erbij: «Notion aussi vague que sentimental».

De Rechtbank zal dus, met ons, wel moeten kennen dat we hier staan voor een niet te bepalen begrip, een zeer ingewikkeld concept, dat verschilt, volgens de feitelijke toestanden, die aan haar oordeel worden onderworpen, en waaraan de beslissing dient getoetst naar hetgeen ons geweten van eerlijk burger, binnen de perken der alom bestaande rechtskundige beginselen van billijkheid of onrecht, en naar de bepalingen der Belgische wetten, aanneemt of verworpt als strijdig met een wel bepaald maatschappelijk belang;

«Il n'existe pas de règle d'ordre public international commune à tous les peuples», zoo luidt een arrest van de 2e Kamer van het Hof van Beroep te Brussel d.d. 17 December 1930 (Pas. 1931, 2, 156); chaque nation a ses principes particuliers d'ordre public international; il faut considérer comme rentrant dans la notion de règle d'ordre public international belge, non seulement les lois pénales, mais aussi toute autre loi quelconque, tout principe juridique qui, sans être sanctionné par des peines, a pour objet la protection d'un intérêt social déterminé, et dont le respect est si intimement lié à la sauvegarde de cet intérêt social que l'application en Belgique d'une loi étrangère, basée sur des principes différents, lèserait manifestement cet intérêt social». (Zie ook: Poulet, «Droit international privé», n° 330 en 333);

Welnu, van zelfsprekend is het, dat de beslissing waarvan het «exequatur» thans vóór onze rechtbank wordt aangevraagd, op zich zelf niet strijdig is met de principieën die we zooeven hebben gepoogd uit het algemeen en zeer vaag begrip, «de openbare orde» af te leiden: maar dient de Rechtbank in België zich uitsluitend te beperken tot het onderzoek of de vreemde beslissing ja dan neen de openbare orde krenkt, of strekt zich dit onderzoek integendeel uit tot de gevolgen die, met het oog op de openbare orde, door de uitvoering in België moeten verwekt worden?

Een vonnis heeft slechts waarde dan wanneer het kan worden uitgevoerd en, indien deze uitvoering noodzakelijk tot gevolg moet hebben het schapen van een toestand die strijdig is, niet alleen met de wetgeving, maar ook met den geest, die haar tot

grondslag dient, dan zijn we van meening dat de Belgische rechtbank vooreerst tot plicht heeft te onderzoeken of de uitvoering van de vreemde beslissing wel degelijk zulkdanige gevolgen moet hebben;

Aldus, met het oog op de openbare orde, dient de vraag nopens het punt te weten of de kwestie, «moest de Waard in ruiling van het bedrag van 1948,49 fl. twee waardeloze aandeelbewijzen leveren?» de openbare orde raakt, in verband met de uitvoering in België van de beslissing die tot betaling dezer som veroordeelt, bevestigend te worden beantwoord.

In zijne schriftelijke vordering d.d. 23-9-1909, namens den Heer Minister van Justitie, gericht tot het Hof van Verbreking, ertoe strekkende een arrest verleend door het Hof van Beroep te Brussel, dat het «exequatur» aan een vreemd vonnis had verleend, in het belang van de Wet te verbreken, verklaarde de H. Procureur Generaal R. Janssens, het volgende: «Il est de bon sens, en effet, que si le juge belge chargé de rendre un jugement exécutoire doit rechercher si ce jugement viole l'ordre public, c'est tout autant au point de vue de ce que le jugement contient en lui-même qu'au point de vue des conséquences, au regard de l'ordre public, que son exécution doit entraîner en Belgique; un jugement ne vaut que s'il peut être exécuté, et, si l'exécution doit entraîner la violation des principes généraux de la loi, créer une situation en contradiction avec l'esprit de l'ensemble de la législation, le juge belge ne peut l'ordonner». (Zie: Pas. 1909, 1, blz. 430); en het Hof van Verbreking heeft, bij arrest van 4 November 1909 (Pas. 1909, 1, 431), deze zienswijze gevolgd en van het arrest van het Hof van Beroep te Brussel (Zie: Pas. 1909, 2, 347 en J. T. 1909, kol. 9 en 115) verbroken.

In he thuidig geval, zou het ons tegen de borst stuiten, en is he theslist strijdig met het openbaar geweten, en dienvolgens met de openbare orde, moest «exequatur» van het arrest van 's Gravenhage, — dat op zich zelf volkomen niets inhoudt, dat met Nationale wetten of internationale privaatrechtelijke begrippen indruischt — tot gevolg hebben het aflossen van 1948,49 fl. ten bate van de Waard dewelke dan, na behoorlijke kwijting dezer betaling, twee aandeel bewijzen aan de echtgenooten Janssens-Lansweert zou leveren van dewelke er van nu af moet worden vastgesteld dat ze waardeloos zijn. Natuurlijk heeft de Nederlandsche rechter zich deze vraag niet gesteld, om reden ze nooit voor hem stipt en beslissend werd gesteld; doch nu, vóór de Belgische rechtbank, wordt ze met klem onderlijnd en behandeld; welnu, op grond van al de hierboven uitgedrukte beschouwingen, meenen we dat de Rechtbank het tot plicht heeft deze vraag te onderzoeken, vooraleer «exequatur» te verleenen, om reden ze de openbare orde aanbelangt. «Fraus Omnia corrumpit».

Het is hetgeen het tusschenvonnis, in zake door deze kamer op 14 Juli 1938 verleend, reeds uitdrukkelijk verklaarde, daar waar er door verweerders werd aangevoerd dat de twee aandeel- en dividendbewijzen wel konden vervalscht zijn, en de rechtbank hen in de gelegenheid stelde deze vraag door het

strafgerecht te doen onderzoeken, onderzoek dat hunne echtheid volkomen bewezen heeft;

« Overwegende — verklaarde alsdan de rechtbank in overeenstemming met ons advies — dat, indien de beweringen van verweerders bewezen waren, de Belgische rechtbank zonder eenigen twijfel, de vraag tot «exéquatur» zou mogen verwerpen; dat inderdaad het de openbare orde in België aanbelangt, dat verweerders aan eischer geene som zouden verplicht worden te betalen tegen afgifte van waardelooze titels » (t. t. z. valsche of vervalschte titels, zooals alsdan vooruitgebracht werd).

Welnu, wij meenen dat dezelfde onderzoeksplicht de Rechtbank wordt opgelegd, daar waar het erop aankomt, althans na te gaan of die aandeelbewijzen werkelijk eenige waarde bezitten, zoodanig dat verweerders tegen betaling van de som tot dewelke ze door het Hof te 's Gravenhage werden veroordeeld, feitelijk niet op hunne beurt in spotmunt zullen werden vergoed;

2. Zoo komen we tot de tweede vraag: Zijn de twee bedoelde aandeelbewijzen werkelijk waarde-loos?

We dienen ons natuurlijk te plaatsen op het oogenblik van den verkoop, 't zij dus op 19 Mei 1932.

Op grond van art. 38c en d van de Nederlandsche wet op de naamlooze vennootschappen, wordt door verweerders beweerd dat, in strijd met de verklaring opgenomen in art. 3 der statuten van de N. V. «Maatschappij tot exploitatie van Baggermateriaal te Dordrecht, noch aanlegger de Waard Aart, noch zijn broeder de Waard Cornelis, de door hen onderschreven aandelen in contanten ooit hebben volgestort, 't zij de eerste met 9.000 fl. en de tweede met 1.000 fl.; die bewering zou gestaafd zijn eenzijdig door de optelling van inbreng van materialen en kapitaal, die de Waard verweerster op 2 Mei 1932, liet opsturen, bescheid waarin aanlegger geen gewag maakt van een vordering, 9.000 fl. groot, op de vennootschap voor het nemen der 9 aandelen, had hij werkelijk de 9.000 fl. gestort; anderzijds door het afschrift van actief en passief der N. V. bij intrede van verweerster in 1933, waarin insgelijks bedoelde vordering niet voorkomt;

Aanlegger spreekt deze bewering ten stelligste tegen, en doet o. m. opmerken dat, bij veronderstelling dat de 10.000 fl. niet zouden gestort geweest zijn, zulks de geldigheid der aandelen in geen enkel opzicht aantast, en invloed zou kunnen hebben op de rechtsverhouding tusschen de N. V. en de Waard als aandeelhouder-oprichter, die alsnog in dat geval zou kunnen worden gedwongen de 9.000 fl. contanten in de kas der N. V. te storten;

Verder wordt de getuigenis ingeroepen van den boekhouder van de Waard, H. Kammer Jacobus Kleijn, getuigenis afgelegd aan den Heer Rechter-Commissaris te Dordrecht, ter gelegenheid van een strafrechtelijk onderzoek, wegens oplichting op klacht van eerste verweerster, door den Heer Officier van Justitie, aldaar gevorderd, en luidens dewelke, in 1930, toen de privé-zaak van de Waard in N. V. werd omgezet, met aanlegger als eenige aandeelhouder, door hem toen 10.000 fl. contanten zou zijn ingebracht;

Ten slotte, wordt een getuigenschrift d.d. 23 Febr. 1939 voorgebracht uitgaande van een accountant uit Dordrecht, H. Th. H. Smeets, luidens hetwelk uit de boeken van deze N. V. zou blijken dat op 24 April 1930, ter volstorting van het aandeelenkapitaal dier N. V. werd gestort een bedrag van 10.000 fl. in contanten, zijnde dus dit bedrag op dien datum als ontvangen kasgeld in de boeken verantwoord;

Indien de Rechtbank deze laatste verklaring kortweg aanvaardt, zonder controle, dan moeten de twee aandeelbewijzen volkomen geldig worden verklaard en het «exquatur» ten slotte verleend;

Maar, zooals verweerders het in hunne laatste besluiten doen opmerken, kan dit getuigenschrift geen bewijsvoerende kracht bezitten, daar het niet uitgaat van iemand die, ter wille van het openbaar ambt dat hij bekleedt, de vereischte bevoegdheid heeft om te bevestigen hetgeen hij zou hebben vastgesteld;

Om dezelfde redenen, en ingezien de bijzondere voorzichtigheid met dewelke er in zake dient tewerk gegaan om juist te weten waar de waarheid ligt, zijn we van meening dat alleen 't zij het getuigenverhoor, onder eed van den Heer Smeets op bepaalde punten, voor den Belgischen rechter, of, bij wijze van rogatoire commissie, vóór den Nederlandschen rechter, 't zij een deskundig onderzoek van de boeken van de N. V. zelf, volledige klaarheid zal kunnen brengen over de vraag te weten of de twee aandeelbewijzen ja dan neen geldig of waarde-loos zijn.

Vonnis :

Gezien het arrest van het gerechtshof te 's Gravenhage (Nederland) van 29 October 1937, en het vonnis van de Arrondissementsrechtbank te Dordrecht van 27 Mei 1936 dat door bovenvermeld arrest bekrachtigd werd, en waarvan uitgiften in behoorlijken vorm werden voorgelegd;

Overwegende dat de vordering strekt tot het bekomen van het «exequatur» van bovenvermelde beslissing, krachtens dewelke de echtgenooten Janssens-Lansweert veroordeeld werden aan De Waard te betalen de som van 1.948,49 fl., en de kosten en rente van gezegd kapitaal;

Overwegende dat de Belgische Rechtbanken luidens artikel 11 van het verdrag van Brussel van 28 Maart 1925 tusschen België en Nederland verplicht zijn te onderzoeken of de vreemde beslissing niets inhoudt dat tegenstrijdig is met de openbare orde;

Overwegende dat de som van 1948,49 fl. het saldo is van den aankoop van twee aandelen in de N. V. «Maatschappij tot Exploitatie van Baggermateriaal» te Dordrecht, aandelen die den 19 Mei 1932 door Lansweert van De Waard gekocht werden met de bepaling dat de aandelen eerst moeten betaald en slechts daarna aan de koopster geleverd worden;

Overwegende dat de Nederlandsche Rechter met recht en reden in deze voorwaarden niets heeft gezien dat tegenstrijdig zou zijn met de openbare orde;

Overwegende dat, nochtans, met het oog op de Belgische openbare orde, dient onderzocht te worden het feit dat — zoo beweren verweerders — een-

maal het saldo van de verkoopsom in handen gekomen is van De Waard, deze laatste feitelijk twee waardelooze aandeelbewijzen in handen van verweerders zal leveren;

Overwegende dat eene beperkende definitie van de openbare orde onmogelijk is (Zie: nota Procureur-generaal Leclercq, advies en nota Verbr. 28 Nov. 1929, Pas. 1930, I, 34, en Procureur-generaal Terlinden, 12 Mei 1922, Pas. 1922, I, 296, en Depage, d. I, blz. 91);

Overwegende dat de Belgische Rechtbanken het recht genieten de zaak te onderzoeken, en bijzonderlijk indien de gevolgen van de uitvoering van een vreemd vonnis de Belgische openbare orde zouden krenken;

Overwegende, inderdaad, dat in zijne schriftelijke vordering d.d. 23 September 1909, namens den Heer Minister van Justitie gericht tot het Hof van Verbreking ertoe strekkende een arrest verleend door het Hof van Beroep te Brussel, dat het «exequatur» aan een vreemd vonnis had verleend in het belang der wet te verbreken, de Heer Procureur-generaal R. Janssens het volgende verklaarde :

« Il est de bon sens, en effet, que si le juge belge chargé de rendre un jugement exécutoire doit rechercher si ce jugement viole l'ordre public, c'est tout autant au point de vue de ce que le jugement contient en lui-même qu'au point de vue des conséquences, au regard de l'ordre public, que son exécution doit entraîner en Belgique; un jugement ne vaut que s'il peut être exécuté et si l'exécution doit entraîner la violation des principes généraux de la loi, créer une situation en contradiction avec l'esprit de l'ensemble de la législation, le juge Belge ne peut l'ordonner » (Zie : Pas. 1909, I, blz. 430);

En het Hof van Verbreking heeft bij arrest van 4 November 1909 (Pas. 1909, I, 431) deze zienswijze gevolgd en het arrest van het Hof van Beroep van Brussel (Zie : Pas. 1909, II, 347 en J. T. 1909, kol. 8 en 115) verbroken;

Overwegende dat het principieel «Fraus Omnia Corruptit» van openbare orde is en dat het uit de stukken blijkt dat de feitelijke kwestie van de volledige waardeloosheid van de aandelen waarvan de betaling voor de Nederlandsche Rechter geëischt was geweest, voor dezen Rechter op volledige wijze niet aanhangig gebracht werd, en dat bijgevolg de Belgische Rechter, vooraleer het «exequatur» te verleen, deze feitelijke kwestie moet doen onderzoeken;

Overwegende dat de Rechtbank, krachtens dezelfde principieën, op 14 Juli 1938, haar vonnis geschorst heeft tten einde de echtheid van de betwiste aandelen door de Belgische Correctionele Rechtbank te doen onderzoeken;

Overwegende dat zekere vermoedens bestaan dat De Waard A. en zijn broeder Cornelis de door hen onderschreven aandelen 9.000 fl. niet gestort hebben, bij inbreuk aan artikel 38c en d van de Nederlandsche Wetten op de N.V. en in tegenstrijdigheid met artikel 3 der statuten van de N. V. in kwestie;

Overwegende dat indien zulks bewezen ware, de Belgische Rechtbanken het uitwerksel van zulk bedrog niet zouden kunnen doen uitvoeren, daar

zulke uitvoering de openbare orde zou krenken;

Overwegende dat de rechtbank nopens bedoelde kwestie over geen genoegzame feitelijke elementen beschikt om vonnis te vellen;

Overwegende dat de Belgische Rechtbanken, luidens het Nederlandsch-Belgisch Verdrag van 1925, het recht genieten deze feitelijke kwestie in Nederland te doen onderzoeken bij verslag van deskundigen door den Belgischen Rechter benoemd;

Om deze redenen :

De Rechtbank, alle andere besluiten als ongegrond verwerpende gelet op de schikkingen van artikelen 2, 34, 36, 37, 40 en 41 der wet van 15 Juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, gehoord het eensluidend advies van den heer Matthys, Substituut-procureur des Konings te Brugge, vooraleer recht te doen en op tegenspraak benoemt als deskundige den heer Kersen J. de Jong van het Accountantskantoor Moret & de Jong, Koningskade, 13, te 's Gravenhage, met de volgende zending: « na te gaan, indien op 24 April 1930 het uit de boeken van de Nederlandsche Naamlooze Vennootschap, «Maatschappij tot Exploitatie van Baggermateriaal» te Dordrecht, blijkt dat ter volstorting van het aandeelkapitaal van gezegde maatschappij, een bedrag van 10.000 Nederlandsche gulden in contant gestort werd, zijnde dus dit bedrag op dien datum als ontvangen kasgeld in de boeken verantwoord »;

Om na eedaflegging vóór den Nederlandschen Rechter, luidens de Nederlandsche wetsbepalingen, verslag voor deze Rechtbank neder te leggen, en daarna gevonnist te worden als naar rechte;

Kosten voorbehouden.

111

CORRECTIONEELE RECHTBANK TE TONGEREN

27 Juni 1939.

Voorzitter : M. P. Réard.

Rechts : MM. Ulrix en Van Caeneghem.

Op. Min. : M. A. Herbillon.

Pleiters : Mrs Mensing en Verpoorten.

VERVOER. — AUTOGELEIDER. — ACHTERWAARTSCHE BEWEGING. — ART. 57, 1° LIT C, WEGCODE. — VERPLICHTINGEN VAN DOORGANG.

Een autovoerder die een achterwaartsche beweging maakt om daarna te kunnen draaien en zich op den openbaren weg te begeven, voert een rijbeweging uit in den zin bedoeld door lit. C van art. 57, 1° van den wegcode en is derhalve verplicht den doorgang vrij te laten voor de in beweging zijnde weggebruikers.

Op. Min. en Clerinx t/ Vranken.

Gezien het vonnis van de Politierechtbank van Zichen-Zussen-Bolder, in dagteekening van 12 April 1939;

Gezien het beroep door betichte ingesteld den 12 April 1939;

Aangezien dit beroep regelmatig is in den vorm en tijdig werd aangeteekend;

Aangezien het door betichte erkend is dat zijn auto aan den uitersten rechterkant van de baan in de richting van zijn gang stilstond toen hij zijn rijtuig achterwaarts heeft doen rijden om daarna te kunnen draaien en dan de richting naar Visé te kunnen nemen;

Aangezien dat, alzoo handelende, betichte eene rijbeweging uitvoerde in den zin bedoeld door litt. C van art. 57, 1° der wegcode (zie: Les Nouvelles Code de la route n° 2209), en bijgevolg verplicht was den doorgang vrij te laten voor de in beweging zijnde weggebruikers;

Aangezien hij te kort gebleven is aan deze verplichting en alzoo in botsing kwam met den auto der burgerlijke partij welke langs achter aangereden kwam met eene snelheid van 40 à 45 Km. in 't uur en door de beweging van betichte verrast werd; dat inderdaad, indien de burgerlijke partij erkend de auto van betichte op een afstand van ongeveer 50 m. bemerkt te hebben, zij staande houdt, van een anderen kant, dat betichte naar het midden van den weg afgeweken is toen dezen op een zeer korten afstand genaderd was en den tijd niet meer had om meer links af te zetten en hem alzoo te vermijden;

Aangezien de beweringen van de burgerlijke partij door de echtgenooten Stassen, die in haar auto gezeten waren bevestigd worden en niet tegengesproken door de vaststellingen door de verbalisanten ter plaatse gedaan, noch door de inlichtingen gegeven op het plan door hen opgemaakt;

Aangezien het ten onrechte is, dat artikel 32 van de Wegcode door betichte ingeroepen wordt, dat deze Wetsbepaling niet toepasselijk is op het voorsteken («Les Nouvelles» C. R. n° 1360); dat het artikel 33 van de Wegcode is, dat hier in aanmerking komt en den betichte voorschreef het voorsteken der burgerlijke partij te vergemakkelijken door zooveel mogelijk rechts te houden, dat betichte juist het tegenovergestelde gedaan heeft, met naar links af te wijken; dat overigens, niettegenstaande dit feit in zake niet afdoend is — het niet bewezen is, zooals de eerste rechter het aanneemt, dat betichte niet over de helft van den weg — rechterkant gereden heeft, dat inderdaad uit het door de verbalisanten opgemaakt plan blijkt dat de haan, waar de aanrijding gebeurd is allengs smaller wordt, zoodat op de plaats der aanrijding zelf — waar de aarde op den weg lag — de auto van betichte zich wel op de linkerhelft van den weg schijnt bevonden te hebben; (1)

Aangezien de burgerlijke partij geen verplichtingen had signaal te geven en dit, gezien de schielijkheid van het ongeval, heel waarschijnlijk van geen nut geweest zou zijn;

Aangezien de burgerlijke partij niet met overdrevene snelheid gereden heeft, daar de weg, zonder de ontijdige beweging van betichte, voor haar gansch vrij was, dat deze ontijdige beweging als een onvoorzienbare hindernis voor de burgerlijke partij dient aanschouwd te worden; zoodat deze zich niet « in eene omstandigheid waarin eenig gevaar voor

ongevallen bestaat » moest wanen en dat artikel 36, 1° der wegcode haar dan ook niet toegepast kan worden;

Aangezien, integendeel, uit de hiervoor aangehaalde overtredingen vloeit dat de geheele verantwoordelijkheid der aanrijding aan betichte, die achterwaarts gereden heeft, onbetwistbaar zonder behoorlijk om te kijken en zich vergewist te hebben dat er geen gevaar bestond, toe te schrijven is;

Aangezien de overtreding ten laste gelegd van betichte dus bewezen blijft en dat hij uitsluitelijk de verantwoordelijkheid van het gebeurde ongeval moet dragen;

Aangezien de eerste rechter een juiste toepassing der wet gedaan heeft alsook eene passende schatting der schade welke betichte te herstellen heeft;

Om deze redenen en deze niet strijdig van eersten rechter;

De Rechtbank uitspraak doende tegensprekelijk; Zegt het beroep van betichte ontvankelijk, maar ongegrond;

Bevestigt het vonnis van eersten rechter.

(1) Zie: Van Baarle, Wegcode, art. 33.

112.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

4e Kamer. — 7 April 1939.

Voorzitter: M. R. Goris.

Rechters: MM. Berger en Schiltz.

Referendaris: M. Callaert.

Pleiters: Mrs P. Brusseleers en R. Victor.

BURGERLIJKE RECHTSVORDERING. — BEGINSEL «LE CRIMINE TIENT LE CIVIL EN ETAT». — VOORWAARDEN. — SCHULDVERGELIJKING.

Het beginsel «le criminel tient le civil en état» is maar van toepassing in zoover de strafrechtelijke zaak werkelijk invloed kan uitoefenen op de civiele zaak. Zulks is niet het geval wanneer mogelijke nietigheid van een naamloze vennootschap verjaard is bij toepassing van art. 194 van de wet op de vennootschappen.

Schuldvergelijking is maar mogelijk mits beide schulden effen zijn en eischbaar.

Hypothecaire Mij t/ N.

Gezien het exploit van rechtsingang van 7 November 1937 strekkend tot betaling van 44.000 fr. met de intresten sedert 15 Oogst 1937 aan 8 % en de kosten des gedings;

Overwegende dat gedaagde in eerste plaats pleit dat eischeres tegen hem een klacht heeft ingediend wegens het dragen van een valschen naam;

Dat die zaak hangende is voor het strafgerecht;

Dat de uitspraak in het huidig geding dus zou moeten uitgesteld worden tot na de uitspraak van het strafrechtelijk geding;

Overwegende dat het principieel «le criminel tient le civil en état» slechts van toepassing kan zijn voor zoover het in het strafrechtelijk geding te vellen vonnis van invloed kan zijn op de civiele zaak;

Overwegende dat gedaagde in dit opzicht beweert dat zijne veroordeeling door den strafrechter de nietigheid der eischende vennootschap zou medebrengen ;

Overwegende dat de vennootschap opgericht werd in 1919, zoodat op grond van art. 194 laatste lid der wetten op de handelsvennootschappen de actie tot nietigheidsverklaring verjaard is ;

Dat, indien zelfs een nietigheidsverklaring nog mogelijk was, deze nietigheid slechts uitwerking zou hebben tusschen de vennoten vanaf den dag waarop zij zou worden gevraagd (art. 4 dezer zelfde wetten), zoodat in ieder geval ten opzichte van gedaagde de vennootschap geldig bestond tot 20 November 1938, datum der dagvaarding ;

Overwegende dat gedaagde voorts opwerpt dat hij zijnerzijds de eischeres heeft gedagvaard in betaling van 30.000 fr. voor drie maanden wedde als afgevaardigde-beheerder, alsook van een schadevergoeding wegens zijn afdanking uit die functie, zoodat ten minste compensatie zou bestaan ;

Overwegende echter, dat, luidens art. 1291 Burg. Wetboek, compensatie alleen plaats heeft tusschen twee schulden die wederzijds voor een dadelijke vereffening en opeischung vatbaar zijn ;

Dat, indien de schuldvordering der eischeres ontegensprekelijk opeischbaar is en derzelfde bedrag als zoodanig zelfs niet betwist wordt, de schuldvordering die gedaagde op de eischeres beweert te hebben, daarentegen stellig wordt betwist ;

Dat tusschen de twee schuldvorderingen bijgevolg

De rechtbank, recht doende :

geen compensatie mogelijk is ;

1o) zegt dat er geen reden bestaat om de uitspraak in het huidig geding te verdagen ;

2o) zegt dat er geen compensatie zal plaats hebben ;

3o) veroordeelt verweerder aan eischeres te betalen a) de som van fr. 44.000; b) de rente aan 8% vanaf 15 November 1937 en c) de kosten des geding ;

4o) verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad niettegenstaande beroep en zonder borg.

NOTA. — De aanleggende vennootschap daagde een harer aandeelhouders in betaling van het onvolstorte kapitaal dat nog op zijn aandeel was verschuldigd ;

Het bleek uit een strafrechtelijk geding dat de stichtingsakte, verleden in 1919, een valsche handteeken droeg ;

De aangesproken aandeelhouder riep deze omstandigheid in om de nietigheid van de oprichtingsakte te pleiten en dienvolgens, bij toepassing van art. 4 van de wet op de vennootschappen, de nietigheid van de vennootschap.

Het blijft een open vraag of de onderteekening van de oprichtingsakte, door een van de stichters, met een valsche handteeken, de nietigheid van de akte kon medebrengen dan, wanneer bedoelde stichter voor het overige al de verbintenissen van de stichtingsakte getrouw had uitgevoerd.

Doch de toepassing van art. 194 van de wet op de vennootschappen sneed alle discussie af op dit punt.

Luidens dit punt verjaren de rechtsvorderingen tot nietigheidsverklaring van een vennootschap op aandelen met vijf jaar, te rekenen van de bekendmaking wanneer het maat-

schappelijk verdrag gedurende ten minste vijf jaar werd uitgevoerd.

Zeër wijselijk voorziet de wet deze verjaring.

Het is immers niet aanneembaar, dat een vennootschap, die gedurende een zeker aantal jaren een openlijk en vreedzaam bestaan heeft gehad, wier stichting door alle vennoten werd aanvaard, wier statuten werden nageleefd, wier titels verhandeld en wier verbintenissen werden nageleefd zonder dat ooit eenigen twijfel bestond omtrent de geldigheid van haar bestaan, op een bepaald oogenblik zou moeten verdwijnen, omdat men na zooveel jaren tot de ontdekking kwam dat een of ander formalisme werd over het hoofd gezien.

Men denke hierbij aan de onberekenbare gevolgen die dergelijke nietigheid zou kunnen medebrengen, b. v. zooals ter zake het geval was in een hypothecaire instelling, die titularis is van duizenden hypothecaire inschrijvingen, obligatieleeningen heeft uitgeschreven voor aanzienlijke bedragen en wier schulden eischbaar zouden worden tengevolge van de gerechtelijke ontbinding en vereffening.

Niet alleen voor de aandeelhouders zou dergelijke toestand een ramp worden, doch ook voor de schuldeischers, deponeuten, obligatiehouders, enz., zouden te lijden hebben onder de vervroegde vereffening met al de nadeelen en gevaaren die verbonden zijn aan een gedwongen en overhaaste verzekering.

Redelijkerwijze beschikt dus art. 194 dat, na verloop van vijf jaren, geen rechtsvordering strekkende tot nietigheid van de vennootschap meer kan ingespannen worden.

De verjaring is echter afhankelijk gesteld van twee voorwaarden :

1o.) Het maatschappelijk verdrag moet ten minste gedurende vijf jaren uitgevoerd zijn. Indien de maatschappij in feite niet heeft bestaan, indien zij niet zich naar buiten vertolkt, zijn de feitelijke toestanden die de wetgever wil beschermen niet voorhanden.

2o.) De stichtingsakte moet afgekondigd zijn. De termijn van verjaring wordt gerekend vanaf de bekendmaking. Als de bekendmaking niet is geschied, kan de verjaring dus niet intreden.

In het kort samengevat komt de beschikking van art. 194 dus hierop neder : zij verzekert het voortbestaan van maatschappijen, niettegenstaande een vormelijke onregelmatigheid die hare nietigheid zou kunnen medebrengen, mits bedoelde vennootschap sedert vijf jaar openlijk bestaat.

P. B.

113

POLITIERECHTBANK TE HERZELE

25 Juni 1939.

Rechter : M. De l'Arbre.
Pleiter : Mr Van Driessche.

LEURHANDEL. — KON. BESLUIT VAN 29 DEC. 1936. — BEGRIP.

Er bestaat geen leurhandel in den zin van het K. B. van 29 December 1936 wanneer de levering ten huize enkel de uitvoering is van een verkoop die de levering voorafging of wanneer de levering van deur tot deur geschiedt aan een vaste cliënteel waarvan de noodwendigheden juist of ongeveer juist op voorhand gekend zijn door den leveraar.

Op Min. t/ Leyman.

Aangezien de verdachte in dienst is der firma Pion, uit Merxem, als werkmán-leveraar; dat hij, te

Zonnegem, aangetroffen werd met een triporteur, geladen met koffie en margarine, waren die hij leverde tegen betaling; dat hij noch leurkaart noch herkenningsteeken voor leurhandel op zich had; dat hij daarvoor terecht staat;

In rechte :

Aangezien, volgens het Departement van Economische Zaken, Middenstand en Landbouw, er geen leurhandel bestaat in den zin van het K.B. van 29 December 1936; 1) wanneer de levering ten huize alleenlijk de uitvoering is van een verkoop, die de levering voorafging; 2) wanneer de levering, van deur tot deur, geschiedt aan een vast cliënteel, waarvan de noodwendigheden juist of ongeveer juist op voorhand gekend zijn door den leveraar (Ambtsbericht n. 318 in dato 16 Juni 1938, zie ook nota van den heer Jan Constant, substituut van den Procureur-generaal bij het Hof van Luik, in «Journal des Juges de Paix» 1939, blad 253);

In feite :

a) Aangezien het, ter zake, vaststaat, dat, in algemeenen regel, verkoopagenten (reizigers en inspecteurs) der firma Pion de cliënteel bezoeken voorealer de verdachte zich aanbiedt, voorzien van de lijst der klanten, met aanduiding van de hoeveelheid der koopwaren, die ze wenschen te ontvangen;

b) Aangezien het ook vaststaat dat de verdachte, in elk geval, een vast cliënteel heeft, wier periodiek verbruik hij juist of ongeveer juist op voorhand kent, en waaraan hij voldoening geeft op vastgestelde dagen;

Aangezien, in deze omstandigheden, de verdachte geen leurhandel uitgeoefend heeft en dus niet moest voorzien zijn van leurkaart en herkenningsteeken;

Aangezien het geval van den verdachte veel gunstiger is dan dat van den kolenhandelaar, die dagelijks, op de straat, kolen levert per emmer aan meer of min altijd dezelfde personen, en die vrijgesproken werd door het Vrederecht van Binche den 8 November 1938 (J. J. P. 1939, blz. 251);

Om deze redenen :

De Politierichtbank van het Kanton Herzele, gehoord het advies van het Openbaar Ministerie, spreekt den verdachte vrij, zonder kosten.

NOTA : In zelfden zin : vonnis Corr. Luik 5-3-1932, Rev. Droit Pénal, Juin 1932, p. 639; J. J. P. Ocht.-Nov. 1932, p. 388; Corr. Veurne, 10 Juli 1936, Rechtsk. Weekblad, kol. 198; vooral dit laatste vonnis is sterk gemotiveerd met beschouwingen getrokken uit de voorbereidende werken dezer wetgeving, waaruit blijkt dat het juridisch begrip van leuren, voorwerp der wetgeving veel meer beperkt is, dan het algemeen geldend volksbegrip van de woorden leuren en leurder.

Vlaamsche Juristen

Abonneert U op het

**RECHTSKUNDIG
WEEKBLAD!!!**

WETGEVING

KONINKLIJK BESLUIT VAN 27 DECEMBER 1939, BETREFFENDE HET INVOEREN IN BELGIE, HET VERVOEREN, VERSPREIDEN EN TE KOOP STELLEN VAN ZEKERE PUBLICATIES.

Verslag aan den Koning.

Sire,

Naar luid van artikel 8 van de besluitwet van 11 October 1916, is het inzonderheid verboden dagbladen, vlugschriften, geschriften, teekeningen, prenten uit te geven of, op welke wijze ook, in de openbare plaatsen of vergaderingen, bekendmakingen of inlichtingen te verspreiden, welke van dien aard zijn dat zij op den geest der troepen en der bevolking een ongelukkigen invloed uitoefenen. Artikel 11 van bedoeld besluit straft elke inbreuk op dat verbod met gevangenisstraf van drie maanden tot één jaar en met geldboete van 100 tot 1,000 frank.

Bij alinea 2 van artikel 8 werd de regering er toe gemachtigd de noodige maatregelen te treffen tot voorkoming van zulk misdrijf. Die maatregelen, bij een besluit of reglement vastgesteld, kunnen, krachtens artikel 13 van bedoelde besluitwet, door straffen bekrachtigd worden.

De regering is van meening dat in de huidige omstandigheden dergelijke schikkingen dienen genomen te worden.

Dit is het doel van het besluit dat de regering de eer heeft aan Uwe Majesteit voor te leggen.

KONINKLIJK BESLUIT

LEOPOLD III, Koning der Belgen,

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden,
Heil.

Gelet op de artikelen 8, alinea 2, 13 en 14 van de besluitwet van 11 October 1916 betreffende den staat van oorlog en den staat van beleg;

Op de voordracht van Onzen Eerste-Minister en van Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Justitie en van Landsverdediging,

Wij hebben besloten en Wij besluiten :

Artikel 1. Tot den dag bepaald voor het terugbrengen van het leger op vredesvoet, is het onverminderd de toepassing van artikel 8, alinea 1, der besluitwet van 11 October 1916, verboden, zelfs onder een andere benaming, een anderen vorm of een anderen titel, dagbladen, vlugschriften, geschriften, teekeningen, of prenten, welke, na een beraadslaging van den Minister-raad, door den Minister van Binnenlandsche Zaken zijn aangewezen als zijnde van zulken aard dat zij op den geest der troepen en der bevolking een ongelukkigen invloed kunnen uitoefenen, in België in te voeren, te vervoeren, te verspreiden of te koop te stellen.

De ministerieele besluiten zijn bindend van den dag af waarop zij in het Staatsblad zijn bekendgemaakt en, in voorkomend geval, voor de personen aan wie zij werden beteekend, van die beteekening af.

Art. 2. De inbreuken op de bepalingen van dit besluit worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot drie maanden en met geldboete van 26 tot 300 frank.

Art. 3. Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Justitie en van Landsverdediging zijn belast met de uitvoering van dit besluit, dat in werking treedt den dag waarop het is bekendgemaakt.

Gegeven te Brussel, den 27en December 1939.

KONINKLIJK BESLUIT VAN 26 DECEMBER 1939, TOT AANSTELLING VAN KRIJGSRADEN BIJ HET VELDLEGER.

LEOPOLD III, Koning der Belgen,
Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden,
Heil.

Gelet op de wet van 15 Juni 1899, behelzende de titels I en II van het Wetboek van Strafrechtspleging voor het leger;

Gelet op artikel 61 waarbij machtiging wordt verleend tot het aanstellen van krijgsraden te velde, die sommige gedeelten van het leger vergezellen.

Gelet op Ons besluit van 26 Augustus 1930, waarbij de mobilisatie van het leger wordt afgekondigd;

Op de voordracht van Onze Ministers van Justitie en van Landsverdediging.

Wij hebben besloten en Wij besluiten :

Art. 1. — Een krijgsraad te velde wordt aangesteld bij elk der navolgende gedeelten van het leger :

- 1° bij het IVe legerkorps ;
- 2° bij het V^e legerkorps ;
- 3° bij het VIe legerkorps ;
- 4° bij het VIIe legerkorps.

Art. 2. Onze Ministers van Justitie en van Landsverdediging zijn belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, den 26^e December 1939.

KONINKLIJK BESLUIT.

LEOPOLD III, Koning der Belgen,
Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden,
Heil.

Gelet op de wet van 15 Juni 1899, behelzende de titels I en II van het Wetboek van Strafrechtspleging voor het leger;

Gelet op Ons besluit van 26 Augustus 1939, waarbij de mobilisatie van het leger wordt afgekondigd ;

Gelet op Ons besluit nr 2875, van 26 December 1939,

waarbij een krijgsraad te velde bij elk der navolgende gedeelten van het leger wordt ingesteld :

- IVe legerkorps ;
- V^e legerkorps ;
- VIe legerkorps ;
- VIIe legerkorps ;

Op voordracht van Onzen Minister van Justitie en van Onzen Minister van Landsverdediging,

Wij hebben besloten en Wij besluiten :

Artikel 1. Het ontslag van zijne functies van substituu-krijgsauditeur te velde, ingediend door den heer de le Court, Etienne-Léon-Albert-Marie-Joseph, wordt aangenomen.

Art. 2. Worden tot krijgsauditeur te velde benoemd :

De heeren Bayot, Jules-Ernest-Emile, advocaat-generaal bij het Hof van beroep te Brussel ; Tomsin, Frédéric-Armand-Célestin, substituu-procureur generaal bij het Hof van beroep, te Brussel ; Van Thorenburg, Yvan-François-Marie, raadsheer bij het Hof van beroep te Gent ; Anciaux Henri de Faveaux, Charles-Clément-Edmond-Fernand-Marie-Ghislain, raadsheer bij het Hof van beroep te Luik.

Art. 3. Worden tot substituu-krijgsauditeur te velde benoemd : De heeren ridder de Schaetzen, Guy-Marie-François-Joseph, advocaat, te Luik ; Joachim, Elie-Henri-Joseph, substituu-procureur des Konings te Marche-en-Famenne ; Mineur, Louis-Alphonse-Marie-Joseph-Ghislain, onderzoeksrechter bij de rechtbank van eersten aanleg te Charleroi ; Sabbe, Frans-Maurits-Emma, onderzoeksrechter bij de rechtbank van eersten aanleg te Kortrijk ; Terlinck, Willem, onderzoeksrechter bij de rechtbank van eersten aanleg te Brussel ; Vanhoudt, Joseph-Constant, eerste substituu-procureur des Konings te Gent ; Verheughe, François-Louis-Joseph, eerste substituu-procureur des Konings te Antwerpen ; Hodum, Albert-Louis-Walburge-Gustave, rechter in de rechtbank van eersten aanleg te Antwerpen ; Seghers, Paul-Germain-Joseph, rechter in de rechtbank van eersten aanleg te Leuven ; Dumon, Frédéric-Jules-Alphonse, substituu-procureur des Konings te Kortrijk.

Art. 4. De personen die het voorwerp uitmaken van artikels 2 en 3 van het tegenwoordig besluit zijn, voor den duur van hun mandaat, bij het krijgsgerecht te velde, van alle militaire verplichtingen ontslagen.

Art. 5. Onze Ministers van Justitie en van Landsverdediging zijn belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, den 27^e December 1939.

BEGROOTING VAN JUSTITIE

COMMISSIEVERGADERING VAN 28 NOVEMBER 1939

Verslag uit naam van de Commissie van Justitie belast met het onderzoek van het Wetsontwerp houdende de Begrooting van het Ministerie van Justitie voor het dienstjaar 1940.

Mevrouwen, Mijne Heeren,

In deze oogenblikken van internationale storing, is de begrooting van Justitie misschien de eenige waarvan mag worden gezegd, dat zij gewoonlijk onver-

anderlijk blijft zooals de rechterlijke gebruiken zelf, en dat zij ondanks de gebeurtenissen en de talrijke storingen op het einde van dit jaar 1939, blijft zooals zij was opgemaakt voor het vorige diensjaar in de maand Juni 1939.

De jongste begrooting bedroeg globaal 332,369,223 frank met inbegrip van de toelage aan de Israëlitische vluchtelingen welke voor een bedrag van 6 millioen in aanmerking kwam op de begrooting der buitengewone uitgaven.

De U voorgelegde begrooting bedraagt 333.995.840 frank, niet inbegrepen de toelage aan de vluchtelingen welke nog niet op de begrooting werd uitgetrokken, maar waarvoor eerlang een amendement zal worden ingediend.

Men zou zich nochtans ervoor moeten hoeden te gelooven dat de ramingen voor 1940 een werkelijke verhooging boeken. Deze verhooging is meer schijn dan werkelijkheid.

De bijzonderste post met verhooging is die betreffende de uitgaven met 3,093,539 frank. Enkele ophelderingen zijn geboden. De ramingen voor 1939 werden opgemaakt op basis van 94 t.h. van het barema terwijl het verschil van 6 t.h. ten goede kwam aan de Schatkist, die integraal den last der pensioenen van weduwen en weezen droeg; vanaf 1 Augustus 1939, werd deze afhouding opgevoerd van 6 tot 9 t.h.

De wedden van dit jaar werden verhoogd met 7.5 t.h. Voor 1940 werden de ramingen opgemaakt op de basis van 100 t. h. van het barema, verhoogd met 5 t. h. De afhouding van 9 t. h. op de wedden zal worden gestort in de autonome kas der pensioenen.

Onderstaande tabel geeft goed de vergelijkende berekeningen weer van 1939 en 1940 met als basis een wedde van 100 frank.

Begrooting van 1940	
Basis	100 »
Verhooging met 5 t.h.	5 »
Totaal	105 »

Hieruit volgt dat de begrooting van 1940 werd bezwaard met een aanzienlijken bijkomenden last ten bate trouwens van een andere rijksbegrooting, namelijk deze der pensioenen.

Zoo de uitgaven voor het personeel in 1940 werden verhoogd met 7,774,467 frank door het feit, dat de bijdrage voor het vestigen der pensioenen opgehouden heeft te worden afgehouden, en zoo zij aan den anderen kant werden verminderd op de basis van 105 t.h. tegen 107.5 t.h. in 1939, volgt hieruit dat de opgelegde verhooging met 3,258,216 frank slechts in schijn bestaat en dat de uitgaven voor personeel in werkelijkheid zijn verminderd met 167,677 frank.

De uitgaven voor materieel boeken een stijging met 1,228,390 frank tengevolge van de kredietverhoging gevraagd door het beheer van Posterijen (529,190 frank) en ook tengevolge van de verhoging der kredieten voor het onderhoud der gevangenen, der opvoedingsgestichten van den Staat en der Justitiepaleizen.

De uitgaven voor sociale voorzorg zijn gestegen met 920,500 frank wegens de toeneming van het aantal geïnterneerden in de instellingen voor sociale bescherming en ook van het aantal regeeringskinderen in de instellingen van den Staat en in de private instellingen.

Ten slotte bleek het noodig het krediet voor de maatregelen van openbare veiligheid te verhoogen met 1,500,000 frank.

Verder zullen wij terugkomen op het vraagstuk der toelage aan de Israëlitische vluchtelingen.

* * *

Zoo de cijfers der begrooting substantieel dezelfde blijven, hebben er zich op een zeker aantal gebieden essentiele wijzigingen voorgedaan sedert de indiening van het vorige verslag ongeveer zes maanden geleden: dit is te wijten aan den invloed der gebeurtenissen op buitenlandsch gebied.

Wij hebben gewild dat dit verslag uitsluitend zou gewijd zijn aan sommige van deze wijzigingen en de weergave zou zijn van de verschillende reacties die elken dag tot uiting komen ten overstaan van de gelegenheidsmaatregelen getroffen in deze laatste maanden.

* * *

Uw Commissie wenschte te worden ingelicht over het huidig regime der vreemdelingen.

Men zou misschien dit hoofdstuk kunnen verdeelen in drie ondertitels:

Regime der vreemdelingen. — Regime der verdachten. — Regime der vluchtelingen.

REGIME DER VREEMDELINGEN

In ons vorig verslag hadden wij de gelegenheid dit vraagstuk breedvoerig te behandelen. Wij stelden vast dat gedurende het jaar 1938 en tijdens de eerste maanden van 1939, een aanzienlijk contingent vreemdelingen de Duitsch-Belgische grens op onregelmatige wijze had overschreden.

Sedertdien werden er belangrijke maatregelen getroffen krachtens de bijzondere machten verleend op 1 Mei 1939. Daarin werd o.m. voorzien dat onder de te treffen maatregelen voorkwam de verscherping van de regeling betreffende de beroepsbedrijvigheid der op ons grondgebied gevestigde vreemdelingen.

Bij koninklijk besluit van 11 Augustus 1939 heeft de Regeering een algemeene telling der vreemdelingen voorgeschreven. Deze telling, gedaan door het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, liep ten einde op 20 October 1939. De uitslag ervan zal pas begin 1940 gekend zijn.

De internationale gebeurtenissen en de mobilisatie van het leger hebben ons verplicht krachtdadige maatregelen te treffen om aan dezen ongewonen toevoer van vreemdelingen paal en perk te stellen.

Tot nog toe was er geen enkele strafvervolging voorzien tegen den vreemdeling die in België binnendrong zonder pas of zonder eenzelvigheidskaart. Alleen de terugzending bij administratieve beslissing kon op dezen vreemdeling worden toegepast.

Voortaan, krachtens een besluit-wet van 28 September 1939, zijn het binnenkomen en het verblijf der vreemdelingen afhankelijk gesteld van de uitdrukkelijke toelating van den Minister van Justitie.

Krachtens de artikelen 3 en 4, worden met boete bestraft, zij die zich aan deze toelating onttrekken alsmede zij die de vreemdelingen helpen om in België onwettig binnen te komen of te verblijven.

Eveneens kan de Minister van Justitie uit het land doen uitdrijven niet alleen de vreemdelingen die in het Rijk zijn binnengekomen zonder de vereischte toelating, maar ook diegenen wier aanwezigheid schadelijk of gevaarlijk wordt geacht voor de veiligheid en de economie van het land.

De Minister kan ook deze vreemdelingen verplichten zich te verwijderen van sommige plaatsen, te verblijven in een bepaalde plaats en zelfs te worden geïnterneerd.

Bij ministerieel besluit van 13 October 1939 werd bepaald al hetgeen betrekking heeft op de toelatingen voor het binnenkomen en het verblijf der vreemdelingen in het Rijk.

Behalve voor de Nederlanders en de inwoners van het Groot-Hertogdom Luxemburg, voert het nieuwe regime de verplichting van den nationalen reispass in, die moet worden bekleed met een visa afgeleverd,

mits toelating van den Minister van Justitie, door de Belgische diplomatieke of consulaire agenten.

Eveneens worden de vreemdelingen die wenschen in België te verblijven, verplicht binnen de vijftien dagen een getuigschrift van inschrijving in het register der gemeente aan te vragen.

Vanaf 20 Augustus van dit jaar heeft een koninklijk besluit, gevolgd door een ministerieel besluit van 25 Augustus, een Commissie aangesteld bestaande uit verschillende afdelingen die den toestand dezer vreemdelingen zullen moeten onderzoeken.

Onder deze vreemdelingen die onregelmatig in België zijn binnengekomen of er verblijven, zijn sommigen hun vaderland ontvlucht om te ontsnappen aan een dreigend en zeker gevaar tegen hun goederen of tegen hun persoon. Hun toestand zal worden onderzocht door de eerste afdeling van deze Commissie. Zij brengt advies uit over de gegrondheid der aanspraak van deze vreemdelingen om te worden beschouwd als vluchtelingen. Worden zij erkend als politieke vluchtelingen, dan ontvangen zij een toelating tot voorloopig verblijf.

Maar onder deze vluchtelingen zijn er ongewenschte personen met gerechtelijke veroordeelingen of personen die de onwettelijkheid van hun binnenkomen in het land wenscht te dekken. Deze zullen wij noemen de « verdachten ».

REGIME DER VERDACHTEN

De Minister van Justitie onderwerpt hun geval aan de tweede afdeling van de Commissie.

Deze heeft voor opdracht advies uit te brengen over de beslissing en maatregelen te treffen bij toepassing der wetten en reglementen van algemeen politietoezicht op de vreemdelingen.

Volgens de gevallen zijn deze vreemdelingen het voorwerp van een maatregel tot interneering of verkrijgen zij een toelating tot voorloopig verblijf, in afwachting dat zij uitwijken.

Het koninklijk besluit van 20 Februari 1936 houdende oprichting van een interministerieel commissie wordt ingetrokken.

De Regeering heeft besloten interneeringskaarten in te voeren.

Tot nog toe hebben 112 vreemdelingen plaats gevonden in een afdeling der kolonie te Merksplas. 143 anderen, gedetineerd in de gevangenissen, wachten op hun overbrenging naar een centrum. Een bijzonder centrum zal eerlang worden opgericht te Nijvel voor het onderbrengen der gevaarlijke geïnterneerden.

Het is immers gebleken dat het voor sommige dezer verdachte personen noodig was een verschillend regime in te voeren voor diegenen die ongewenscht zijn wegens overtredingen van gemeen recht en voor dezen, die talrijker zijn en die van hun vrijheid beroofd zijn uitsluitend wegens redenen van nationale veiligheid.

Ten slotte moet men het geval onder oogen nemen, dat de internationale toestand de terugzending der ongewenschten zou verhinderen; dan zouden de strafinrichtingen van den Staat plaats moeten maken voor interneeringskampen.

HET REGIME DER VLUCHTELINGEN

Onder voorbehoud van de uitslagen der telling die wij in een nabije toekomst zullen kennen, mag men beweren dat meer dan 25,000 Israëlitische vluchtelingen in België aangekomen zijn, waarvan bijna 75 t.h. zonder eenig bestaansmiddel.

Men neemt over het algemeen aan dat deze die in

België drongen vóór den Anschluss er zich niet vestigden; de uittocht is vooral na den Anschluss gebeurd. Men heeft deze vluchtelingen niet meer teruggedreven en anderzijds werden comité's gevormd om hen ter hulp te komen.

Deze werken hadden dagelijks een last van 100,000 frank te dragen.

In den beginne, dank zij den steun van de Israëlieten, zoo Amerikanen en Engelschen als Belgen, konden zij het hoofd bieden aan deze uitgave. Maar sedert den aanvang van dit jaar hebben zij de financieele hulp van den Staat moeten inroepen. Uw Commissie herinnert eraan dat wij enkele maanden geleden een toelage van 6 miljoen frank goedgekeurd hebben, die de Regeering verleent voor den onderhoud van 3,000 Joden, onder deze dubbele voorwaarde:

1) Deze vluchtelingen mogen zich in geen geval aan winstgevendende arbeid begeven zonder de voorafgaande toelating van den Dienst der vreemde arbeidskracht.

2) De herberging in een centra van een zeker aantal vluchtelingen, voornamelijk mannen tusschen 18 en 50 jaar, om hun beroepsheraanpassing aan te vatten met het oog op een gebeurlijke uitwijking. De Regeering heeft aldus 5 toevluchtscentra opgericht: Merksplas, Wortel, Marneffe, Marchin en Eksaarde. De totale omvang dezer inrichtingen, die aan den Staat toebehooren, — buiten Eksaarde dat goedkoop gehuurd wordt, — bedraagt 2,000 bedden. De andere ondersteunde vluchtelingen leven vrij. De jongelieden, van 16 tot 21 jaar, zijn ondergebracht te Eksaarde. De volwassenen zijn verdeeld over Merksplas, Wortel en Marchin. Het centrum van Marneffe is voorbehouden aan de gezinnen; elk gezin beschikt over een kamer; de kinderen slapen in gemeenschappelijke zalen; de vluchtelingen, geschikt per familie, nemen gezamenlijk hun maaltijden.

De Regeering neemt deze 3,000 vluchtelingen te haren laste, tegen 5 frank per dag en per hoofd. Zij zorgt ook voor de inrichting en het huuronderhoud der gebouwen en betaalt het Rijkspersoneel dat in deze centra gedetacheerd is. Elk dezer centra wordt bestuurd door een ambtenaar bijgestaan door een of twee beambten. De andere onkosten van onderhoud, verlichting, geneeskundige zorgen vallen ten laste der comité's voor hulpverlening.

In deze centra, behalve in Marneffe, wordt het regime van zelfbestuur toegepast in zoover de tucht en veiligheid dit toelaten. De vluchtelingen helpen mede aan het behoud der tucht. Voor elk kwartier worden drie afgevaardigden verkozen, waaronder een als monitor; de monitoren vormen het comité van het centrum. De afgevaardigden worden benoemd voor drie maand. In geval van ernstige inbreuk kan het comité van het centrum strenge berispingen toesturen aan de schuldigen. Desnoods kan het Toezichtscomité, bestaande uit twee afgevaardigden van het Ministerie en twee afgevaardigden van het Hoofdcmité, sancties toepassen; de wegzendingen en het terug ter beschikking stellen van de Veiligheid kunnen den Minister van Justitie voorgesteld worden.

In het centrum van Marneffe, waar ongeveer 500 vluchtelingen in gezinsverband opgenomen zijn, schijnt de vrijwillige aanvaarde tucht de beste uitslagen opgeleverd te hebben.

De arbeid in deze centra wordt ingericht in een opvoedenden zin; hij is gericht op de kennis van stieken en beroepen die bij de volgende uitwijking kunnen dienstig zijn en bestaat uit theoretische leergangen gevolgd van practische oefening; doch dit werk mag geenszins voor iets anders dienen dan voor de eigen noodwendigheden dezer centra.

In het verslag over de begroting voor 1939 zegden

wij dat de oplossing van het vluchtelingenvraagstuk niet in België kan gezocht worden.

Zij ligt in den vreemde. Op het internationaal terrein dient de poging voortgezet. Conferenties werden gehouden te Evian, in Juli 1938 en nadien te Londen in Februari en Juli 1939, ten einde de initiatieven te vergemakkelijken die zich na de conferentie van Evian tot doel gesteld hebben de uitwijking te bevorderen; dank zij Amerikaansche en Britsche personaliteiten kwam in Augustus 1939 te Londen een groepeerings tot stand.

In de laatste tijden werd vernomen dat deze groepeerings, tijdens een bijeenkomst gehouden te Washington, zou besloten hebben allereerst den toestand te regelen van 60,000 Duitsche Joden die zich in de neutrale Europeesche landen bevinden. De voorrang zou gaan naar België, Nederland en Zwitserland.

Wat de begrooting ten overstaan van het vluchtelingenvraagstuk betreft, komen wij te zeggen dat een subventie van 6 miljoen gestemd is geworden in een vorigen zittijd. Daarvan werd als toelage aan de onderstandsc Comité's voor de tijdspanne tusschen 1 Mei en 31 December 1939, de som van 3,765,000 frank uitgekeerd, terwijl de inrichtingskosten der vijf centra, de wedden der ambtenaren en het optrekken van een gebouw te Merksplas (400,000 frank ongeveer) 2,225,000 frank beloopten, hetzij een totaal bedrag van 5,900,000 frank.

Buiten dit beschikbare overschot van 100,000 frank dient men, nu de uitwijking nog moeilijker geworden is, voor het jaar 1940 een toelage te voorzien van 8 miljoen. Het zuinig beheer dezer centra, het oordeelkundig gebruik der Regeeringstoelage door de aangestelde ambtenaren, evenals hun moedige en verstandige inspanningen om het opvoedingswerk van een gansche beklagenswaardige bevolking, die over het algemeen beschouwd wordt als niet aan te passen, tot een goed eind te brengen, dit alles zet ons aan om gunstig te besluiten voor de stemming dezer nieuwe subventie.

In den schoot uwer Commissie heeft de vreemdelingenkwestie aanleiding gegeven tot menige opmerking.

Een lid heeft er zich over beklagd dat in de bijzondere Commissie die over het lot der vluchtelingen moest uitspraak doen, de advocaten die deze vluchtelingen mochten bijstaan, vaak voor beschuldigingsakten geplaatst werden die stelden op verkeerde vertalingen en op een onvoldoende onderzoek. Ook werd hun geweigerd inzage te nemen van sommige stukken uit het dossier.

Verschillende leden meenen dat het beter ware zich niet van dit dossier te bedienen veeleer dan het op een onvolledige wijze te doen. Men moet, in deze zeer kiesche aangelegenheid, waar de gewenschte objectiviteit moeilijk te bereiken is, er toe komen de gewetigde vereischten van het algemeen belang te verzoenen met een minimum waarborgen.

Een lid heeft de aandacht der Commissie gevestigd op de gevaren, voor de handelspolitie, vanwege deze talrijke vreemdelingen, die maar al te dikwijls onvermogen, doch zoo voorzichtig zijn zich in het handelsregister te laten inschrijven.

Hij acht, dat, gelet op het vertrouwen dat men gemeenlijk stelt in hem die deze formaliteit vervult, men daartoe alleen zou mogen de vreemdelingen toelaten waarvan de soliditeit en de solvabiliteit verzekerd zijn. Wij hebben het recht van hen zekere waarborgen te eischen: het feit dat zij een vonnis bij verstek laten uitspreken of een proces-verbaal wegens nalatigheid

oploopen, zou het aan het bestuur moeten mogelijk maken maatregelen tegen hen te treffen.

De gedachtenwisseling daarover heeft de dringende noodzakelijkheid bevestigd van een nauwkeurige wetgeving op de vreemdelingen. Men heeft het Parlement het verwijt toegestuurd geen praktisch gevolg te hebben gegeven aan de pogingen die de toenmalige Minister, de heer P. -E. Jansson, in 1928 en 1930 gedaan heeft. Het zou de Commissie als een eer aangerekend worden moest zij onder een of anderen vorm deze kwestie terug opnemen, leidende tot de samenschakeling der reglementaire beschikkingen over het statuut en de politie der vreemdelingen.

* * *

De bedrijvigheid der Justitie tijdens de gebeurtenissen die wij thans doormaken en die, langs sommige zijden beschouwd, uitzonderlijk zijn, brengen er ons toe zekere vaststellingen te doen.

Wij wijzen eerst en vooral op den aard van zekere wetgeving door de omstandigheden opgelegd; zij was onvoldoende gerijpt, wederrechtelijk uitgewerkt dank zij de bijzondere machten en soms van het Parlement afgedwongen onder voorwendsel van spoedeisende maatregelen opgelegd bij den aanvang van het internationaal conflict.

Tijdens de drukke stemmingen van 6 September, heeft het Parlement inderdaad een wet goedgekeurd waarbij den Koning het recht wordt gegeven den verkoop en het tappen van alcohol te regelen en te verbieden. De uitvoerende macht heeft voor verfoeilijke gewoonte al te vaak dergelijke omstandigheden te baat te nemen om een of ander ontwerp dat niet zoo spoedeisend is er door te halen. En dit was des te meer waar daar de besluiten krachtens deze wet genomen in niets de gegevens van het vraagstuk hebben vereenvoudigd noch verbeterd. De debatten in het Parlement hebben tot nog toe geen oplossing voor dit vraagstuk gevonden, doch het ontwerp blijft bij den Senaat aanhangig en kon niet daaraan onttrokken worden zonder de Hooge Vergadering onheusch te behandelen. Het is nog moeilijker den tekst zelf van deze besluiten-wet te rechtvaardigen: aldus werd erop gewezen dat sommige overtredingen met tien jaar hechtenis konden worden bestraft. De wet der bijzondere machten voorziet evenwel slechts correctionele straffen voor de overtreders. Doch wij willen den nadruk leggen op deze besluit-wet, waaruit de ernstige gebreken van de tegenwoordige wetgeving blijken.

Het geldt het besluit-wet tegen de misbruiken in den handel van eetwaren en andere koopwaren.

Dit besluit-wet van 9 September, genomen krachtens de wet der bijzondere machten, verbiedt den verkoop van eetwaren tegen een hooger prijs dan de normale. Het voegt daaraan dat de Hoven en Rechtbanken in hoogsten aanleg den normalen prijs beoordeelen. Zij moeten rekening houden met een reeks omstandigheden: toestand van de markt, kosten van exploitatie, fabricage, behandeling en vervoer. Talrijke processen-verbaal werden opgemaakt waarvan sommige aanleiding gaven tot vervolgingen die meestal zelf op vrijspraak uitliepen. Men zal zeggen dat, als zoodanig, dit besluit volstaat om de prijzen op peil te houden en ongehoorde stijging te voorkomen. Men mag zich afvragen of een ingrijpen vanwege de overheid, in de meeste gevallen, niet zou hebben volstaan om hetzelfde resultaat te bereiken.

Wij betreuren in elk geval dat een strafwet, met zulke uiterst zware sancties: gevangenisstraf tot 3 jaar, geldboeten tot 100,000 frank, aanplakken van het vonnis kunnen uitgevaardigd worden zonder dat de rechtszoekenden juist weten welke hun verplichtingen

zijn en aan welk risico zij zich blootstellen met daaraan niet te voldoen. Het is overigens niet de taak der Parketten opzoeken te doen waarvan de Regeering, beter dan zij, de elementen bezit. Het is onwaardig de leden dezer Parketten te verplichten kruideniersrekeningen op te maken, en bovendien is het gevaarlijk de rechters tot wetgevers te maken, want men verlaat zich op het soevereine oordeel der magistraten om in elk geval den normalen prijs te bepalen. Daartoe komt men in sommige gevallen tot willekeur, en meestal betwistingen, deskundig onderzoek die het gebiedend karakter der wet ontzenuwen. Wij mogen gewis betrouwen op het onderscheidingsvermogen van onze procureurs des Konings en op de voorzichtigheid onzer rechters; niettemin zouden al te talrijke vrijspraken het tegenovergestelde resultaat kunnen opleveren dan dit door den wetgever nagestreefd.

Dit ware in elk geval de instelling van wat men noemt «le Gouvernement des Juges», een praktijk die evenmin te wenschen is voor het Gerecht zelf als voor de rechtszoekenden.

Feitelijk werd er slechts op enkele eetwaren gespeculeerd: het ware wenschelijk — en zoo denken ook de Parketten — dat de Uitvoerende Macht, overeenkomstig artikel 2 van de besluit-wet, zelf den maximumprijs van verkoop in het groot of in het klein zou bepalen voor zekere waren.

Dit ware tevens rechtvaardiger en voorzichtiger.

* * *

Men kan zich afvragen waarom, op het oogenblik dat zij zulke strenge maatregelen nam, de Regeering haar wapens uit de hand gaf met, in een omzendbrief aanvang September, de Procureur-generaal te verzoecken al de gevangenen vrij te laten, die een of meer gevangenisstraffen met een totaal van minder dan 3 maand uitdeden, en, tot nader bevel, de uitvoering van de straffen van denzelfden duur, te schorsen.

De reden daarvoor was de sterke afnemng van het personeel der gevangenis. Zoo deze afnemng aanvankelijk zoo aanzienlijk was, toch schijnt die toestand niet meer te bestaan. (Te Luik was zij van 3 op 35, zegge minder dan 10 t.h.)

Doch het gevolg bleef niet uit: het publiek van de veroordeelden, dat lucht van dezen maatregel kreeg, betaalt zelfs de geldboete niet meer waartoe het gehouden is, en dat is des te erger voor de Schatkist en voor het behoud van de orde.

Wij meenen dat dergelijke maatregel, die feitelijk neerkomt op een tekortkoming van het gezag, wellicht te verklaren is in de onzekerheid van de eerste dagen van den oorlog, doch thans niet meer goed te praten is.

* * *

Uw Commissie heeft den verslaggever gelast den Minister van Justitie te ondervragen over het vraagstuk van de huurprijzen waarover werd gezegd dat een gedachtenwisseling had plaats gehad tusschen den geachten Minister en de Commissie van Justitie van de Kamer.

Dank zij de vriendelijke bereidwilligheid van den heer Soudan, konden wij mededeeling verkrijgen van een tekst die eerstdaags als wetsontwerp bij den Senaat zal worden ingediend. Wij kunnen er dus slechts een zeer kort commentaar over geven.

De tekst der bepalingen van dit ontwerp kan worden samengevat in enkele fundamenteele bepalingen.

Het slaat alleen op de onroerende goederen die tot woongelegenheid dienen of voor beroepsdoeleinden worden gebruikt, ter uitsluiting van de landpachten en de huurovereenkomsten betreffende villa's, en andere lusthuizen.

De huurder mag de verbreking van de huurovereen-

komst der onroerende goederen, die tot woongelegenheid dienen, aanvragen. Is de huurder gemobiliseerd, dan mag hij eveneens de verbreking van de huurovereenkomst van een onroerend goed, dat voornamelijk voor handelsdoeleinden wordt gebruikt, aanvragen. De rechter, op verzet van den huurder en in geval van niet-verzoening, mag deze verbreking uitspreken indien hij van oordeel is dat, in billijkheid en gelet op de economische tijdsomstandigheden die uit den staat van mobilisatie voortspruiten, de huurder niet meer in staat is den last zijner verplichtingen te dragen. De huurder is tot geen enkele vergoeding gehouden.

De huurder van een onroerend goed dat hoofdzakelijk voor handelsdoeleinden wordt gebruikt, kan vermindering van den huurprijs aanvragen, indien hij uit hoofde van de economische omstandigheden, die zich na het afsluiten van de huurovereenkomst hebben voorgedaan, niet meer in staat is den last van zijn verbintenis te dragen. Indien de rechter oordeelt in billijkheid en gelet op de economische omstandigheden dat zulks wel het geval is, dan bepaalt hij de vermindering van den huurprijs, alsmede den datum waarop deze vermindering ingaat. Moest de toestand van den huurder wijzigingen ondergaan, dan kan dit akkoord of deze beslissing zelfs herzien worden.

Wordt de vermindering aangevraagd door een onderhuurder, dan bepaalt de rechter in welke maat het bedrag van den aan den eigenaar verschuldigde huurprijs zal worden verminderd. De huurder, die een vermindering van huurprijs geniet, heeft van rechtswege aanspraak op een verlenging van de huurovereenkomst.

Gewis, zal men op gebied van procedure oordeelen, dat dit ontwerp niet vatbaar is voor het verwijt dat daartegen werd uitgebracht door de groepeerings der vrederechters. In deze instelling werd er geen plaats ingeruimd voor de scheidsrechters die de bezettende macht tijdens den oorlog 1914-1918 had ingevoerd bij de vrederechten.

In ditzelfde opzicht kan er nog worden gewezen op de aanwezigheid van mandatarissen naar keuze van den verhuurder en van den huurder, voor dewelke de toegang tot de rechtbank wordt opengesteld. Ten einde in deze geschillen de aanwezigheid van zaakwaarnemers te voorkomen, zou er dienen beslist dat deze mandatarissen in elke zaak zullen moeten worden aanvaard door den vrederechter.

Men kan het betreuen dat dergelijk ontwerp het verwijt oploopt dat tegen voorgaande huishuurwetten werd gemaakt en wel dat het beroep wordt ingesteld bij een kamer met alleensprekende rechter. In talrijke arrondissementen zal deze alleensprekende rechter minder ondervinding hebben dan de vrederechter. Een kamer met drie rechters ware dus alleszins verkieslijk.

De bezwaren tegen den grond van dit initiatief zijn echter gewichtiger. Sommigen zullen niet nalaten vast te stellen dat men vervalt in de gewone dwaling die er in bestaat den eenigen huiseigenaar te belasten. Bereidt de Staat zich, wat hem betreft, voor den gemobiliseerde een gebeurlijke vermindering van belasting toe te staan, zoo hij in den loop van het jaar zware belastingen te kwijten heeft, en beperkt hij er zich niet toe hem gemak te verleenen omdat deze vrijgevigheid geschiedt ten nadeele van anderen?

Men moet zich ook het belangwekkend geval herinneren van degenen wier huuropbrengsten misschien de eenige inkomsten zijn.

Men zou namelijk moeten verduidelijken wat dient besloten zoo de huurder, door de mobilisatie getroffen, veelvuldig en langdurig thuis heeft verbleven.

Het is ook moeilijk te verklaren waarom de eigenaar, die in alle opzichten vreemd blijft tusschen hoofdhuur-

der en onderhuurders, nog moet getroffen worden, terwijl er doorgaans geenerlei verband van belangen bestaat tusschen hem en den hoofdhuurder. Waarom zou hij er dienvolgens in dat geval de noodlottige gevolgen van moeten dragen?

Maar vooral moet kritiek worden uitgebracht tegen de vreeselijke macht verleend aan den vrederechter en die, omdat zij zonder grens en ook in vele gevallen, zonder berop is, het verwijt oploopt, dat wij zooeven nader omschreven, dat van den rechter een magistraat wordt gemaakt die niet alleen «recht spreekt», maar ook het recht maakt.

Want in dit ontwerp bestaat er niet de minste beperking. Onder voorwendsel van vermindering van den huurprijs, kan de vrederechter in werkelijkheid ertoe komen dezen huurprijs te niet te doen en, terwijl tijdens den oorlog 1914-1918 deze huurprijs met de helft kon worden verminderd, terwijl de Fransche wet (art. 9) een vermindering voorziet die niet meer dan de drie vierden mag bedragen, zal de vrederechter de vermindering mogen toestaan die hem behoorlijk zal voorkomen.

Waarom opzettelijk het wettig belang van den verhuurder verwaarloozen door hem geen enkel recht voor te behouden, inzonderheid het recht de verbreking van de huurovereenkomst aan te vragen bijaldien de vermindering van den huurprijs door hem niet wordt aanvaard?

Het is noch billijk noch voorzichtig eenzijdige wetten te maken.

De memorie van toelichting voorziet dat de aldus opgeofferde verhuurder het voordeel zal kunnen aanvragen van artikel 13 der samengeschatte wetten op de inkomstenbelastingen, gewijzigd bij koninklijk besluit van 3 Juli 1939. Het staat hem vrij een vermindering van de grondbelasting aan te vragen in verhouding tot het verschil tusschen het opgelegd kadastraal inkomen en het werkelijk netto inkomen verwezenlijkt gedurende het jaar van den aanslag, bijaldien dit verschil minstens 15 t.h. van het kadastraal inkomen bereikt.

Dit is alles en het is zeer weinig.

Ziedaar enkele beschouwingen die ons door een eerste onderzoek van het wetsontwerp worden ingegeven.

Er bestaat geen twijfel dat een grondiger studie ons in de overtuiging zal staven dat een dusdanig ontwerp voorbarig is wanneer het andere huurders betreft dan de gemobiliseerden.

* * *

Bij de wetgevende daden, die noodzakelijk haastig worden opgemaakt, en derhalve gebrekkig zijn, vallen andere gebreken aan te stippen. Wij zouden deze leemten willen opsommen zooals zij ons werden aangewezen.

De bijzonderste wordt aangetoond door de wet van 24 Juli 1939, die er toe strekt de rechten der onder de wapens wederopgeroepen burgers te vrijwaren en waarvan de toepassing aanleiding geeft tot veelvuldige misbruiken.

Aan tal van gemobiliseerde schuldenaars komt zij voor als de gewenschte uitvlucht.

Aldus zijn er personen wier inkomsten ten gevolge van de wederoproeping onder de wapens, niet zijn verminderd, die in de wet het middel vinden om zich te onttrekken aan de tenuitvoerlegging der te hunnen laste voor de mobilisatie uitgesproken veroordeelingen. Dit zal ook het geval zijn voor den handelaar die het beheer zijner zaken heeft toevertrouwd aan een bloedverwant of aan een gewonen medewerker; dit is het geval voor den bediende, gemobiliseerd als reserve-officier en die een aanzienlijker wedde trekt dan hij

ooit heeft gekend. Het gebeurt ook dat de inkomsten niet op bepaalde wijze zijn geslonken. Aldus wordt het bijzonder beklagenswaardig slachtoffer van een ongeval, veroorzaakt door een wederopgeroepene, soms beroofd van alle hulp, uitsluitend ten bate van de verzekeringsmaatschappij, deze derde die feitelijk de gevolgen van het ongeluk zou moeten dragen. Men moet voor dezen die de oorzaak zijn van een ongeval het middel vergemakkelijken om af te zien van deze vrijstelling. Het is vooral noodig dat door het overleg tusschen de Departementen van Justitie en van Landsverdediging, in strijd met hetgeen gebeurt, diegenen die voor het gerecht worden gedaagd, kunnen bereikt worden door de dagvaarding.

De misbruiken zijn bijzonder schreeuwend op gebied van onderhoudsrente.

Men moet er zich voor hoeden den gemobiliseerde een bescherming te verleenen, die misbruikelijk wordend zich tegen hem zou keeren. Wij hebben het geval aangehaald van den gemobiliseerde die een ongewenschte huurder voor den verhuurder zou worden. De schulden hoopen zich op, en het voorrecht van den verhuurder op de meubelen die het verhuurde goed stoffeeren, zou weldra denkbeeldig worden. De groothandelaar die voort aan den gemobiliseerden kleinhandelaar koopwaar levert, om dezen toe te laten door een tusschenpersoon zijn handel voort te zetten, zal aarzelen te handelen met zijn mede-zaakvoerder die, op elk oogenblik, zijn betalingen ongestraft zal kunnen schorsen.

Artikel 5 dezer wet voorziet dat in de gewichtige of buitengewone gevallen de voorzitter der rechtbank, bij wien het verzoek wordt aangebracht, alle noodige maatregelen kan treffen voor de vrijwaring der betrokken schuldvaarders en derden.

De toepassing van bedoeld artikel 5 dient uitgebreid tot de bewaarde maatregelen: bewarend beslag (art. 417 W. B. S.), pandbeslag (art. 819, W. B. S.) en voorloopige maatregelen waarop men billijkerwijze de schorsing van rechtspleging en tenuitvoerlegging niet kan toepassen.

Eenparig wenschen degenen die geroepen zijn de wet toe te passen, dat deze zoo lenig worde gemaakt, dat zij den rechter toelaat de uitspraak te schorsen en de uitvoering te doen schorsen van de reeds uitgesproken veroordeelingen, alleen in de gevallen waarbij hij erkent dat de aanwezigheid onder de wapens de uitoefening der verdedigingsrechten van den gemobiliseerde verlamt of hem belet zijn verplichting na te leven.

De wet wier toepassingsduur lang kan zijn, moet haar volstrekt karakter verliezen. Zij moge dienen voor den gemobiliseerde als een vermoeden «juris tantum», doch het moet ook den rechter toegelaten zijn te beslissen of de middelen van tenuitvoerlegging al dan niet mogen geschorst worden.

Er ware geenerlei gevaar den willekeur der rechters te vreezen, zoo tegen alle besluiten over de schorsing, door een lagere rechtsmacht uitgesproken, in beroep kon gegaan worden. Het voordeel der aldus gewijzigde wet zou kunnen uitgebreid worden tot alle gemobiliseerden, zelfs in geval van wederkeerigheid aan de vreemdelingen die in hun land onder de wapens opgeroepen of wederopgeroepen zijn.

In dit opzicht vroeg een lid uwer Commissie of de gemobiliseerden van Fransche nationaliteit, in België woonachtig, konden aanspraak maken op het voordeel dezer wet van 24 Juli 1939.

Daarop werd geantwoord dat de wet in haar bevoordelingen klaarblijkelijk alleen de Belgische gemobiliseerden beoogde. Kan men uitbreiding van deze

wet tot de Franschen vragen, krachtens de overeenkomst tusschen Frankrijk en België gesloten op 6 October 1927, waarbij aan Frankrijk behandeling van de meest begunstigde natie werd voorbehouden, d.w.z. van Zwitserland, en Franschen en Belgen op gelijken voet zou plaatsen voor wat aangaat hun persoon en hun bezittingen? Neen, want deze overeenkomst van 6 October 1927 is niet, zooals de Belgisch-Zwitserse overeenkomst, door de Kamers bekrachtigd geworden. Sommigen, weliswaar, zijn van meening dat deze bekrachtiging niet noodig was. Een onzer rechtsprekende lichamen, de Handelsrechtbank van Brussel, heeft bij vonnis van 7 October 1939, de opwerping verworpen getrokken uit de Fransch-Belgische overeenkomst, om reden dat de verdragen die de Belgen verbinden, zonder goedkeuring van de Kamers, van geen kracht kunnen zijn.

Op dit punt zou de toestand opgehelderd worden, moesten de Kamers binnen kort beslissen de Fransch-Belgische overeenkomst van 1927 te bekrachtigen.

* * *

Het ware dus hoog noodig nader te omschrijven welke de verjaringen en termijnen zijn die tegen de gemobiliseerden loopen. De schorsing der vervallen moet beperkt blijven tot de enkele gevallen waar de mobilisatie verhinderd heeft op te treden. Het ware billijk dat zekere termijnen en verjaringen geschorst werden ten gunste van den aanlegger tegen een gemobiliseerde. Er dient een rechtspleging ingesteld die toelaat, desgevallend, een eind te maken aan de schorsing der verjaringen en termijnen.

De wetgever zou zich de bepalingen van het Fransch decreet van 1 September 1939 op de rechtsvorderingen, waarbij de gemobiliseerden betrokken zijn, kunnen ten nutte maken.

Het voordeel van de schorsing moet uitgebreid worden tot de onbekwamen, waarvan de vertegenwoordiger, en tot de maatschappijen waarvan de bestuurders onder de wapens zijn.

Het ware wenschelijk aan de deurwaarders de verplichting op te leggen in de exploten aan te duiden of de persoon aan denwelke de beteekening wordt gedaan al dan niet onder de wapens is.

De burgers, die in dit geval verkeerden, moeten worden toegelaten tot het aanvragen der uitsteltermijnen voor de tenuitvoerlegging der veroordeelingen uitgesproken vóór de mobilisatie.

Op dit punt ook kan het Fransche decreet *mutatis mutandis* sommige inlichtingen verstrekken, maar mits de essentiële voorwaarde dat de onmogelijkheid voor den gemobiliseerde, om zich te verweren of om zijn verplichting na te komen, werkelijk bestaat.

Wij meenen in te gaan op talrijke klachten, uitgaande van bijzonder bevoegde personen, door te vragen dat de Regeering onverwijld dezen wettelijk zou herzien, ten einde hem te verbeteren en soepeler te maken.

Wijzen wij er ten slotte op, wat betreft de goede werking van het gerechtelijk raderwerk, dat, vermits talrijke magistraten mobiliseerbaar zijn, en vermits andere zich besommerende taken zagen toevertrouwen bij de krijgsraden, en terwijl het aantal zaken steeds toeneemt bij onze parketten, het aan de Regeering noodig is gebleken, zelfs na het verlof toegestaan aan de magistraten-officier van gerechtelijke politie, een andere oplossing aan te nemen.

Krachtens een nieuwe besluit-wet, beteekent de wederoproeping van den magistraat onder de wapens niet het opvallen van de plaats. Aan den anderen kant kan er geen spraak van zijn, door het aantal magistraten te vermeerderen, nieuwe plaatsen in het leven te roepen.

Aan den Koning wordt de macht verleend om eventueel het aantal plaatsvervangende rechters te verhoogen ter vervanging van de uit hun ambt verwijderde titelvoerende rechters en posten van plaatsvervangende substituten van den Procureur des Konings te scheppen. Aan de eenen en aan de anderen zullen vergoedingen kunnen worden verleend in verhouding tot den omvang der aan het ambt bestede bedrijvigheid; deze vergoedingen mogen de helft der wedde niet overschrijden.

Uw Commissie meent ook de aandacht van den Minister van Justitie te moeten vestigen op het belang dat er zou aan verbonden zijn eerstdaags geen gevolg te geven aan deze besluitwet. De verminderde bedrijvigheid der rechtbanken — ietwat toegenomen bedrijvigheid van sommige parketten — eischt geenszins een vermeerdering van het aantal toegevoegde magistraten, die de best ingelichte beoordeelaars moeilijk zouden kunnen uitleggen op een dusdanig oogenblik.

Een lid deed opmerken dat blijkens de mededeelingen overgemaakt na afloop van een der jongste vergaderingen van den ministerraad, er werd besloten aan sommige agenten van den opsporingsdienst van de Rijkswacht tijdens de mobilisatie de bevoegdheid en de hoedanigheid van officieren van gerechtelijke politie en van helpers van den Procureur des Konings toe te kennen.

Herhaaldelijk, hetzij in den schoot dezer Commissie, hetzij in den loop der bespreking in openbare vergadering, hebben wij doen blijken van onze ongerustheid in verband met de uitbreiding der aan de gerechtelijke politie verleende macht. Meer onlangs nog heeft uw Commissie een voorstel verworpen, dat dezelfde strekking had als het thans aangekondigde.

Het is zeker dat het op dit oogenblik, tengevolge van de mobilisatie, nog noodiger is de taak der parketten te vergemakkelijken en derhalve aan hun medewerkers meer uitgebreide machten te verlenen. Maar het schijnt dat de maatregel langer moet blijven bestaan dan de huidige gebeurtenissen. De parketten klagen er over dat onder meer, zoodra het er om gaat een huiszoeking te doen die tot inbeslagneming van papieren, brieven of documenten zou kunnen leiden, de rijkswacht, naar luid van artikel 24 der wet van 20 April 1874 op de preventieve hechtenis, beroep moet doen op den burgemeester, indien de vrederechter of de gerechtelijke politie de huiszoeking niet kunnen bijwonen.

De aanwezigheid van den burgemeester is meestal slechts een denkbeeldige waarborg en is een moeilijkte te meer.

Het ware van belang, indien de Regeering een blijvend maatregel wil treffen, dat het vraagstuk worde onderworpen aan uw Commissie opdat zij beter weze ingelicht en eventueel kunne overgaan tot een nieuw onderzoek en de beslissing kunne verbeteren.

* * *

Kortom, wij drukken den wensch uit, dat de Regeering zich niet zal laten bekoren door de gemakkelijke procedure der besluit-wetten, op een oogenblik dat het Parlement vergaderd is in gewonen zitting, en in een groot aantal zaken die niet spoedeischend zijn. Moet zij vlugger optreden, dan vragen wij dat zij op rechterlijk gebied geen beslissingen treffe zonder dit tegenwoordig onderzoek waarvoor de Commissiën van Kamer en Senaat, afzonderlijk bijeengeroepen, zouden kunnen instaan voor de voldoende ruchtbaarmaking en objectiviteit. Omtrent de wetten die door het Parlement gestemd werden en waarvan wij, alhoewel wij ze indienen, zonder eigenliefde meenen dat zij aanvaard werden in een oogenblik van zeer begrijpelijke vertrouw-

beling, vragen wij om den tekst, die noodgedwongen te bondig is en niet alles kon voorzien, duidelijker en soepeler te maken.

* * *

Een besluit-wet is meer voornamelijk het voorwerp geweest van de opmerkingen uwer Commissie n.l. dit van 14 November 1939, nopens de vereffening der in artikelen 37 en 43 der wet van 25 Juni 1930 bedoelde ondernemingen.

Het wil voorkomen dat deze besluitwet voor de ontbinding der vennootschappen, gezegd «chatelusiennes», op zijn minst hetwistbare modaliteiten ingesteld heeft: vereffening toevertrouwd aan vijf vereffenaars gekozen door het Centraal Bureau voor kleine spaarders, controle van de vereffening opgedragen aan dit Bureau, dooreenwerken van al het activa en al het passiva van twee onderscheiden vennootschappen, uitsluitende bevoegdheid van ditzelfde Bureau voor wat aangaat den aard der betwiste schuldvorderingen, opheffing van alle rechten en rechtsmiddelen die de ontbonden vennootschappen krachtens de wet, de statuten en de overeenkomsten tegen de spaarders kunnen doen gelden, opheffing eveneens van alle rechten en rechtsmiddelen der spaarders tegen deze maatschappijen, uitsluiting van elke verdeling der schuldvorderingen van minder dan 300 frank.

Eenparig hebben de leden van de Commissie geoordeeld dat, meer nog dan de modaliteiten, het beginsel zelf eener ontbinding uitgesproken bij eenvoudige besluit-wet, en op een gebied dat geen verband houdt met de huidige gebeurtenissen, de grenzen te buiten gaat der bijzondere machten die op 1 Mei 1939 gestemd werden, even goed als van de volmachten die op 5 September 1939 werden verleend.

De leden van de Commissie zouden zich tegen het toekennen dezer machten gekant hebben, hadden zij kunnen voorzien dat er een dusdanig gebruik zou van gemaakt worden.

* * *

Deze zijn de beschouwingen die de goede werking van het gerecht in deze troebele tijden ons deed uitbrengen.

Op een ander gebied is er een vraagstuk dat ons werd aangewezen als verdienende een lichte inspanning van de wetgevende macht. Het geldt een punt van de notarieele aangelegenheden.

In sommige streken, onder meer in de Ardennen, blijft het gebruik voortbestaan enkel beroep te doen op den notaris, wanneer het gaat om verkooping, ruilingen van kleine vaste goederen, vooral van goedkope woningen of kleine landeigendommen.

Op het platteland meenen nog al te veel menschen dat het kadaster een titel van eigendom is en eigenaars stellen zich tevreden bij deze verhandelingen van onroerende goederen, met een onderhandsche akte aan registratie onderworpen. Zoiets heeft een overgang op het kadaster voor gevolg, maar de hypotheekbewaring blijft daarvan onwetend. Wegens deze achtereen volgende overgangen, komt men licht tot werkelijk onontwarbare toestanden. Sommige dezer overdrachten genieten zelfs een gunsttarief.

Het blijkt dat het openbaar krediet — het grondkrediet in casu — in hooge mate belang heeft bij de ruchtbaarheid van onroerende verrichtingen. Het gezond verstand eischt dat de wetgever geen fiscale gunst zou verleen aan hen die deze formaliteiten niet volledig vervullen.

De tusschenkomst van een notaris is een bescherming voor den koper, evenals een waarborg van goed opstel. De koper moet worden ingelicht over de be-

zwaren van dergelijken aankoop en geleid worden door een man die onder beroepstucht staat.

Wij meenen dat deze redenen volstaan om den wetgever aan te zetten een wijziging in te voeren, die er op zou neerkomen in onze wetten de volgende twee paragrafen in te lассchen:

«De toepassing, op een overdracht van onroerende goederen, van een verlaagd tarief is afhankelijk van de voorwaarde dat de verrichting uit een authentieke akte blijkt.

» De tariefvermindering wordt slechts behouden zoo de authentieke akte regelmatig wordt overgeschreven binnen den termijn bepaald bij de hypotheekwet van 16 December 1851 (2 maand) ».

Een onzer collegas deed opmerken dat sedert ettelijke maanden, en wel vóór de ontbinding, een ontwerp werd ingediend houdende nieuwe verdeling van de vrederechtskantons per arrondissement, verdeling die veel kritiek heeft uitgelokt. Doch het past deze zaak op te lossen, die wegens de schorsingwet aanhangig blijft.

Uit inlichtingen bij het Departement ingewonnen, blijkt dat dit vraagstuk andermaal werd op touw gezet en dat het ontwerp reeds verbeterd is. Het zal eerlang worden voorgelegd aan de Commissie van Justitie alvorens bij de Kamers ter tafel te worden gelegd.

* * *

Sommige leden der Commissie hebben speciaal belang gesteld in de bedrijvigheid van het Beschermingscomité. Deze reeds oude bedrijvigheid is hoogst heilzaam. Zij vergt van de leiders een volledige toewijding van elken dag. Deze leden zouden wenschen dat deze bedrijvigheid nog meer werd begunstigd en geldelijk werd gesteund door het Departement van Justitie, waarvan de Beschermingscomités nuttige medewerkers zijn.

* * *

Wij meenen dat uw Commissie aan het slot zal zijn gekomen van de opsomming der opdrachten die ons tijdens deze zitting wachten, wanneer wij zullen hebben gewezen op de noodzakelijkheid van de definitieve regeling van enkele vraagstukken, die overigens in deze moeilijke tijden niet vatbaar zijn om stof te doen opwaaien:

Het onlangs ingediend ontwerp tot vaststelling van de verantwoordelijkheid voor de schade aangericht door een autorijtuig en tot verplichte verzekering van de automobilisten.

De noodzakelijkheid de wet te verbeteren op de kinderbescherming in dezen zin dat zij geen recht van beroep erkent voor de ouders en voogden die veroordeeld werden als burgerlijk aansprakelijk en zulks wanneer de gewezen beschikking hun de bewaring van het kind niet heeft ontnomen.

Ten slotte brengen wij de Regeering in herinnering dat zij verzocht werd aan het Parlement een herziening voor te stellen van het regime aangenomen in geval van plaatsing van een krankzinnige in een gesticht.

De persoonlijke vrijheid moet beter worden gewaarborgd door voorzorgen te nemen om elke willekeurige vrijheidsbeneming te voorkomen, hetzij in haar oorsprong, hetzij in haar bestending.

De Begroting werd door Uw Commissie eenparig, op een stem na, aangenomen.

Dit verslag werd eenparig goedgekeurd.

De Verslaggever,
J. HANQUET.

De Voorzitter,
H. ROLIN.

De Vrijt, Nationalestr., 46, Antwerpen, A. Somville, best.